

Inhoud

1 Mededelingen college en politiek vragenuur (plus toelichting op vaccinatiebeleid door de heer J. Rietveld GGD).....	2
1 Vaststelling Programma van Eisen en voorbereidingskrediet inrichtingsplan Grote Markt (raadsvoorstel 16-12-2020)	23

1 Mededelingen college en politiek vragenuur (plus toelichting op vaccinatiebeleid door de heer J. Rietveld GGD)

Voorzitter: B.N. Benjamins (D66)

Aanwezig: de dames W. Paulusma (D66), I. Jacobs-Setz (VVD), C.T. Nieuwenhout (GroenLinks) en de heren N. Nieuwenhuijsen (GroenLinks), R. Stayen (Stadspartij), W.I. Pechler (PvdD), S. van der Pol (VVD), M.J.H. Duit (Student & Stad), T.J. Bushoff (PvdA), J.P. Dijk (SP), J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), J. de Haan (CDA), A. Sijbolts (Stadspartij), G.B.H. Brandsema (ChristenUnie), J. Boter (VVD), A.J.M. van Kesteren (PVV)

College: mevrouw I. Diks (GroenLinks) en de heren K.F. Schuiling (VVD), R. van der Schaaf (PvdA), P.E. Broeksma (GroenLinks)

Namens de griffie: P. Kommerij

Overig: de heer J. Rietveld (directeur GGD Groningen)

00:11:57

Voorzitter : Welkom bij het ingelaste halfuur: spreken over corona. De raad van Groningen wordt bijgepraat door onder andere: de heer Rietveld, directeur publieke gezondheid van de GGD in Groningen en de voorzitter van de Veiligheidsregio, de burgemeester van de gemeente Groningen, de heer Schuiling. Die geef ik als eerste het woord.

00:15:25

De heer Schuiling : Dank u wel en ook fijn dat we in de gelegenheid zijn om de raad weer mee te nemen in de belangrijke ontwikkelingen. Zoals bekend is vandaag Groningen begonnen met de vaccinatie voor een deel van onze bevolking. Het is wel - moet ik zeggen - een veld wat sterk in ontwikkeling is. Vorige week hadden we een beeld over hoe de vaccinatie in ons land zou lopen. We hebben afgelopen week gezien dat de minister - dus het Rijk - daar een aantal veranderingen in heeft aangebracht. Dat heeft heel wat vragen opgeroepen en die vragen zijn gisteren in de Kamer ook weer aan de orde geweest. Het is denk ik goed om de positie van de Veiligheidsregio en de GGD in Groningen duidelijk te markeren. Wij zijn afhankelijk zowel van het beleid als de beschikbaarheid van vaccinaties vanuit het Rijk. Dat betekent dus dat onze verantwoordelijkheid er vooral is om ervoor te zorgen dat op moment dat het Rijk zegt: "Dit is het beleid dat we wensen te voeren", wij zo goed mogelijk daarop voorbereid zijn en ook op de veranderingen - die zich daarin voordoen - zo goed mogelijk kunnen inspelen. Wij gaan als Veiligheidsregio Groningen en ook als GGD niet over het beleid dat we voeren. Wij gaan ook niet over de inkoop van vaccins. Wij moeten af en toe ook heel snel schakelen op de veranderingen en omstandigheden die zich voordoen. Dat kunnen internationale omstandigheden zijn, bijvoorbeeld: er zijn opeens veel minder vaccins beschikbaar of opeens veel meer. Er kunnen opeens veranderende medische of politieke inzichten zijn waar we op moeten inspelen. Ik zeg dat omdat het ook voor ons af en toe heel snel schakelen is. We hebben vanochtend ook in het beleidsteam zeer lang hebben gesproken over de uitkomsten van het debat gisteren in de Kamer en wat dat nu weer betekent voor onze lokale situatie. Dat even bij wijze van aftrap. Ik houd er dus rekening mee dat we nog wel vaker veranderingen in het beleid zullen tegenkomen waar we

heel snel op moeten inspringen. Het leek mij in ieder geval verstandig, en ook Jos Rietveld als directeur GGD, om dan de raad bij belangrijke veranderingen weer zo goed mogelijk mee te nemen in wat zich voordoet. Mijn laatste zin is dat vlak voor de kerst van de fractie van D66 een aantal vragen onze kant op kwamen. Het overleg met Wieke Paulusma heeft opgeleverd dat het ons beter leek om live die vragen trachten te beantwoorden. Dat we daar weer een brief over sturen die wellicht aan het eind van de week of volgende week weer achterhaald is, en dan kunnen we beter het contact wat we met elkaar hebben zo voortzetten dat we dan de raad even live bijpraten. Dus mooi dat het op deze wijze kon. Ik stel voor, Voorzitter, dat Jos Rietveld de vragen bij u langsloopt en van een antwoord probeert te voorzien.

00:19:25

Voorzitter : Lijkt me prima. Het woord is aan de heer Rietveld.

00:19:31

De heer Rietveld : Dank u wel. Ik heb de vragen van Wieke Paulusma voor de kerst ook natuurlijk ook gekregen. In overleg afgesproken dat we dat nu mondeling proberen te beantwoorden. Het is overigens - wat Koen Schuiling net ook aangaf - een buitengewoon beweeglijk landschap waar wij ons in bevinden als het over vaccinaties gaat. Net zoals dat aan het begin van de crisis het geval was rond persoonlijke beschermingsmiddelen. Daarna rond testen. Daarna rond bron- en contactonderzoek. De grote constante is dat het steeds over schaarste gaat: over de verdeling van die schaarste en de keuzes die daarvoor zichtbaar gemaakt moeten worden. Ik heb een vijftal vragen gekregen. Ik loop ze langs en ik weet niet of er dan tussentijds nog reacties zijn, dat kan dan natuurlijk.

00:20:24

Voorzitter : Zeker.

00:20:26

De heer Rietveld : Vraag één: hoe ver is Groningen als het gaat om de voorbereidingen met het vaccineren? Wij zijn - ik zou bijna zeggen - er klaar voor. In het aangepaste vaccinatieschema wat de Minister afgelopen maandag naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, zijn er een aantal kleine veranderingen aangebracht. Eén daarvan is dat wij niet op maandag achttien januari, maar op vrijdag vijftien januari starten met vaccineren. Dat doen wij in een aparte hal van de Martini Plaza. Dus niet de hal waarin wij testen, maar een andere hal. Ook omdat aan vaccineren andere eisen worden gesteld dan aan testen. Die wordt op dit moment ingericht. Ik kan zeggen dat wij inmiddels zestig prikkers hebben geworven die de komende dagen bijgeschoold worden, als het gaat om dit specifieke vaccin. We hebben in Groningen het voordeel dat niet alleen mensen van de GGD daarin bekwaam zijn - vaccineren is één van de kerntaken van de GGD, ook rond kinderziekten, we zijn dat gewend, we hebben al vaker massavaccinaties toegepast - maar we hebben ook het geluk - zou ik bijna durven zeggen - dat we ook kunnen putten uit een groot contingent van medische studenten die dat ook interessant vinden en die we dan via een uitzendconstructie dan inhuren. Dat vaccineren staat onder de medische verantwoordelijkheid. Eén van onze infectieartsen begeleidt dat. In dat vaccinatieproces worden extra waarborgen ingebouwd, bijvoorbeeld: als mensen eenmaal een prik hebben gekregen, moeten ze een kwartiertje wachten. Het kan zijn dat ze dan bijwerkingen krijgen of iets anders. Daar is ook rekening mee gehouden: als het nodig is, kunnen mensen ook snel worden geholpen. Maar wat dat

betreft, liggen we helemaal op schema. We hadden zelfs ook al iets eerder beginnen. Maar zoals Koen ook aangaf: wij zitten aan die landelijke tranche vast. Ik kan melden dat wij beginnen met het inenten van de medewerkers van de verpleeg- en verzorgingstehuizen. Het gaat om ongeveer vijftienduizend medewerkers in onze regio. Dat zijn ook de vaccins die wij in de eerste ronde krijgen. De werkgevers van die verschillende instellingen hebben hun personeel een uitnodiging gestuurd: het model van de RIVM. Aan de hand van die uitnodiging, kunnen ze een afspraak maken. De stand van zaken is dat we vanaf volgende week vrijdag al vier dagen helemaal volgeboekt zitten. We gaan ongeveer driehonderd tot driehonderdvijftig vaccinaties per dag zetten. Tegelijkertijd wordt voor de mensen die zich aanmelden een afspraak gemaakt voor drie weken later, want het Pfizer vaccin moet twee keer worden gegeven. De logistieke operatie daarvoor, loopt via die landelijke coronalijn en is sinds afgelopen maandag actief. Dat loopt heel goed. Wat dat betreft is het ook aardig om te melden dat de vaccinatiebereidheid heel erg groot lijkt. Een week of drie geleden was er nog wat twijfel over. We zagen in de landelijke peilingen dat het ongeveer om de helft van de bevolking ging wat zonder meer "Ja" zei. Gisteren was er een landelijke peiling van Ipsos die aangaf dat vijfenzeventig procent van de Nederlanders het wilt. Ik heb zonet overleg gehad met de ziekenhuizen - die natuurlijk vandaag starten - en daar wordt gemeld dat meer dan negentig procent van de medewerkers die een uitnodiging krijgen, bereid zijn om te komen. Daar helpt het ook wel bij dat het om een schaars artikel gaat. Dat mensen in zekere zin ook voorrang krijgen. We hebben er ook goede hoop op - maar dat kunnen we pas over een week of twee helemaal goed zien - dat ook in de hoek van de verpleeg- en verzorgingshuizen - dat is onze eerste doelgroep - de vaccinatiebereidheid sterk groeiend is. Dat is natuurlijk van belang. Niet alleen voor de bescherming van de betreffende mensen zelf, maar ook om uiteindelijk groepsimmunitet te bereiken. Dat is het doel waar je uiteindelijk als land naar streeft. De tweede vraag, is: zijn er genoeg mensen? Dat heb ik al beantwoord. Er is nu die inzet van die zestig man die wij nu klaar hebben. Dat zullen er straks nog meer worden, maar daar zal ik nog wat over vertellen in de volgende tranche. Het gaat absoluut niet ten koste van onze testcapaciteit: daar hebben we twee- driehonderd man op zeven locaties in de provincie op dit moment ingezet. Onze grootste locatie is de XL-locatie in Martini Plaza, die inmiddels alweer twee maanden draait. We zitten heel ruim in onze testcapaciteit: we doen zo'n tweeduizend testen per dag, terwijl onze maximale capaciteit wel vijfduizend is. Wat ons betreft mogen er best ook nog wat meer mensen langskomen om te testen. Ook omdat het aantal besmettingen natuurlijk nog niet heel erg terugloopt. De volgende vraag: met welk plan van aanpak houdt de GGD, de gemeente, rekening? Het is zo dat het inderdaad een landelijk plan is. De hele planning, de prioritering, maar ook de bevoorrading - het vaccin is ingekocht door het Rijk, ook eigendom van het Rijk en nergens anders te verkrijgen - wordt beheerd en gedistribueerd door het RIVM. Wat dat betreft heeft GDD Nederland ook een hele programma organisatie ingesteld. Dagelijks is er overleg over de uitvoering daarvan. Het schema wat we nu volgen, is het schema wat u in de brief van afgelopen maandag van de Minister zag. Als het goed is, heeft u die brief ook kunnen lezen. Daar staat vrij globaal in welke doelgroepen aan de beurt zijn en zo mogelijk ook met welk vaccin. Het grote thema op dit moment - ik gaf dat al aan - dat er maar een heel beperkt aantal vaccins beschikbaar zijn. Het aantal Pfizer vaccins wat Nederland tot dusver toegezegd heeft gekregen, is maar vierhonderdvijftig duizend. Dat betekent dat je dus maar tweehonderdvijftig duizend mensen kunt vaccineren. Vanmiddag is door de

EMA het Moderna vaccin goedgekeurd, wat in ieder geval voor de komende weken wat meer speelruimte heeft. Wij gaan nu eerst aan de gang met die verpleeghuismedewerkers en vervolgens met de medewerkers gehandicaptenzorg en van de thuiszorg. Daar zijn we wel een week of zes mee bezig. Als er voldoende Pfizer vaccins komen, dan is onze volgende doelgroep die we gaan vaccineren, alle thuiswonende ouderen tussen de zestig en de vijfenzeventig jaar. Ik heb ook al tegen Koen gezegd dat hij dan waarschijnlijk de eerste is die dan in die tranche bij ons een keer voor de camera een prik kan krijgen. In een lichaamsdeel naar keuze, maar dat terzijde. Maar dat is best een grote groep: dat gaat over drie miljoen mensen landelijk en voor Groningen betekent dat een honderdtwintig duizend mensen. Deze week gaan wij daar het plan voor maken. Dat vaccin gaan we in principe aan die mensen decentraal - verspreid over de provincie - toedienen. Dat is het plan en daar zijn we nu mee bezig om dat voor te bereiden. In datzelfde schema van de Minister hebben jullie ook kunnen zien dat er daarnaast ook een aantal andere groepen gevaccineerd moeten worden, zoals: bewoners van verpleeghuizen, maar ook van de verstandelijk gehandicapteninstellingen en de huisartsen zelf. Het schema geeft aan wat daar ongeveer de planning en de strategie bij is. De Minister heeft van de week ook duidelijk gemaakt dat de echte uitvoering heel erg afhankelijk is van de levering en de hoeveelheden van de verschillende vaccins. Wat dat betreft zal die planning - schat ik zomaar - wekelijks verder worden verfijnd. We blijven daar ook nog wel even mee bezig, want zoals de Minister het heeft aangegeven zal het waarschijnlijk wel tot en met de zomer duren voordat wij iedereen in Nederland hebben ingeënt. Overigens een probleem wat niet anders is dan in Duitsland, Frankrijk, Engeland en alle landen om ons heen, die met dezelfde soort vraagstukken worstelen. De vierde vraag: welke voorbereidingen treft de gemeente nu al wat betreft logistiek? Die vraag is in feite beantwoord. We hebben ervoor gekozen - omdat we een hele goede ervaring hebben met het testen - om in het Martini Plaza het vaccineren voor die groep verpleeghuismedewerkers ook te concentreren. Zodra dat Pfizer vaccin in kleinere hoeveelheden verdeeld kan worden - de Minister heeft dat ook aangegeven in zijn brief van maandag - zullen we kijken of we dat mogelijk op een aantal grote verpleeghuislocaties in de provincie ook kunnen verstrekken. Maar we moeten daar echt toestemming voor hebben van het RIVM. We kunnen dat niet op eigen houtje doen. Daar wordt wel echt aan gewerkt. En dat zou wel fijn zijn: wij merken - ook bij het testen - hoe dichter je bij die mensen bent, hoe lager de drempel is om gevaccineerd te worden. In Assen is men - geloof ik - gisteren of vandaag met een grote locatie gestart. Assen is ongeveer de laatste gemeente die een X- of een L-locatie heeft. Twee maanden geleden zijn we daar al mee gestart, en elke provincie heeft de opdracht op dit moment om één centrale vaccinatielocatie in te richten. Waarbij het overigens zo is dat mensen uit Drenthe in Groningen terecht kunnen en andersom mensen uit Groningen - bij wijze van - in Leeuwarden als ze dat prettig vinden. Die planning loopt als het ware over de provincies heen. Maar vooralsnog - in verband met de specificaties van het vaccin - eerst op één centrale locatie. Dan wordt er gevraagd naar de vaccinatiebereidheid. Daar heb ik net al iets over gezegd: we zien die vaccinatiebereidheid per week toenemen. Daar zijn wij heel erg blij om. De landelijke publiciteit werkt daar natuurlijk aan mee. Het is ook van belang dat die eerste ronde van die vaccinaties - niet zozeer in de ziekenhuizen want dat gaat maar over een drieduizend medewerkers in heel Noord-Nederland en daar zijn ze zaterdag mee klaar, dat gaat heel snel en is ook een kleine groep - voor die groepen die wij vanaf eind volgende week vooral gaan doen, goed gaat. Dat

mensen daar goede ervaringen over hebben. Vandaag is die eerste verpleeghuismedewerker in Veghel ingeënt. Die heeft in een filmpje ook duidelijk aangegeven waarom ze eerst twijfelde en het nu toch doet. Dat helpt om die bereidheid bij de verpleeghuismedewerkers op te voeren. Dat is wat ik op de vragen zou willen zeggen. De vijfde vraag is: wat doet de Veiligheidsregio Groningen? We stemmen daar ook het beleid van de GGD op af. We hebben vandaag ook afgesproken om nu een plan te gaan maken voor die tweede tranche: voor die zestig- tot vijvenzeventigplussers. Het zal pas februari worden voordat we daar echt mee aan de gang gaan, maar dat wordt wel weer een operatie die een paar maten groter is dan wat we nu in het Martini Plaza aan het doen zijn. En dan zullen we ook weer meer mensen invliegen om te helpen vaccineren. We krijgen trouwens uit alle hoeken en gaten aanbiedingen - ook van gepensioneerde hoogleraren van het UMCG - om mee te komen prikken. Wij moeten ze eerder teleurstellen dan dat we ze nodig hebben. Wat dat betreft is de bereidheid om daaraan mee te werken heel erg groot. Ook dat vinden wij plezierig om te merken. Dat geeft aan dat het maatschappelijk belang op die vaccinaties breed wordt gezien.

00:32:40

Voorzitter : Ik ga even naar de raadsleden die digitaal aanwezig zijn. Mevrouw Jacobs heb ik gezien, die wilde wat vragen.

00:32:51

Mevrouw Jacobs : Dat klopt. Dank u wel, Voorzitter. Ik had een vraag naar aanleiding van een publiciteitscampagne. Ik heb de brief van de Minister gelezen - die die gisteren heeft gestuurd - waarin die aangeeft welke doelgroepen specifiek worden benaderd om de vaccinatiebereidheid te verhogen. Wat ik daar miste, is de groep jongeren die in onze gemeente ook heel erg aanwezig is: de studenten. Ik vraag me af of we daar lokaal nog wat mee gaan doen via de mbo's, hbo's of de universiteit? Dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag: zoals het er nu naar uitziet hebben we alleen een vaccinatie [geen geluid] voor de hele provincie en komen er nog nieuwe locaties in onze provincie. Dat zou de druk op Martini Plaza misschien verminderen verminderen. En je zou maar in Bourtange wonen en moet je achtenvijftig kilometer rijden: wie weet heeft dat invloed op de vaccinatiebereidheid. Dat lijkt me toch heel erg jammer. Dus op die twee vragen zou ik graag antwoord willen hebben.

00:33:55

Voorzitter : Ik ga maar naar direct even naar meneer Rietveld toe en dan gaan we zo nog naar mevrouw Paulusma toe.

00:34:00

De heer Rietveld : De studenten, de jongeren, zijn pas als laatste aan de beurt. Als je het schema ziet van de Minister, dan zie je dat alle mensen van achttien tot zestig - we beginnen te vaccineren bij achttien - globaal vanaf de helft van het tweede kwartaal staan ingepland. Dat is veruit de grootste groep: alle gezonde volwassenen. Dat gaat om zeven miljoen mensen. Dat gaat voor Groningen ook al snel om driehonderd duizend mensen. Dat wordt echt onze grootste klus. Ik gaf al aan dat het absoluut onze bedoeling is om dat fijnmazig op kleine locaties in de verschillende gemeenten te gaan doen. We hebben ook gemerkt bij het testen dat die nabijheid helpt, om ook dat vaccin straks op te komen halen. Overigens ook voor het Moderna vaccin wat net is goedgekeurd, geldt dat. Ik zag dat daar een herhaling na

achtentwintig dagen nodig is. De vaccins die nu bekend zijn moeten dus twee keer worden gezet. Ik heb begrepen dat Pfizer en ook het OMT zo meteen nog wel gaat kijken of dat de tussenpozen tussen die twee vaccinatiemomenten nog wat ruimer zou kunnen. Maar het betekent in feite dat iedereen die voor een prikje komt - als ik het zo mag zeggen - zich gelijk twee keer moet aanmelden. Als het gaat om specifieke aandacht voor de vaccinatiebereidheid van studenten, daar gaan we zeker ook aandacht aanbesteden. Net zoals we dat voor verschillende doelgroepen al bezig zijn: zowel landelijk als in de regio.

00:35:44

Voorzitter : Mevrouw Paulusma. Niet? Dan gaan we naar iemand anders. Zijn er andere raadsleden met een vraag? De heer Sijbolts? Ook niet. De heer Nieuwenhuijsen.

00:36:38

De heer Nieuwenhuijsen: Korte vragen ook een beetje aan de Voorzitter van de Veiligheidsregio: er werd gezegd we worden een klein beetje heen en weer geslingerd door wat er komt vanuit het Kabinet, RIVM en de Veiligheidsraad. Ik vroeg me af of de burgemeester ons een beetje mee kan nemen in wat er vanuit onze Veiligheidsregio gelobbyd wordt naar boven toe. Wat zijn de zaken die belangrijk zijn om aan te kaarten extra voor deze regio? Kunt u een indicatie geven van hoe die lobby naar boven toe eruit ziet? Daar ben ik benieuwd naar.

00:37:15

De heer Nieuwenhuijsen: De heer Schuiling.

00:37:18

De heer Schuiling : Er zijn een aantal aspecten waar er aandacht voor is gevraagd, maar voorop staat voor ons natuurlijk dat we proberen een loodrechte vertaling te hebben tussen datgene wat de medici adviseren - dus het RIVM - en de beschikbaarheid van het vaccin. Daar zit de grootste spanning. Op het moment dat er een x-aantal vaccins beschikbaar is - in dit geval Pfizer, dat was een paar weken geleden bekend - is onmiddellijk de vraag gekomen: wat zou dan wijsheid zijn? Daar hebben we als burgemeester natuurlijk helemaal geen verstand van, maar het RIVM en anderen wel. Die adviseren daarover. Dat is punt één. Daar vindt nog een wel een reflectie van plaats in het veiligheidsapparaat 's maandagsavonds om goed te begrijpen waarom die keuze wordt gemaakt. Het tweede aspect heeft te maken met de veiligheid. Daar gaat het veiligheidsapparaat natuurlijk wel over. We zien wel dat er ook wat mensen tegen vaccinatie zijn en daar ook het één en ander aan acties op ondernemen. We willen wel zorgen dat mensen die wel bereid zijn om zich te laten vaccineren, mensen die zelf vaccineren, het hele transport en de opslag, op een veilige manier plaatsvinden. Uiteraard wordt daar ook over gesproken. De ontwikkelingen gaan snel. De verandering in het beleid van afgelopen week van de Minister, overviel ons ook een klein beetje. En dat zal zeker betekenen dat daar maandag nog verder over gesproken wordt, omdat natuurlijk in dit veld het wel betekent dat je nieuwe inzichten mee moet nemen. Dus vandaar dat ik ook zeg: "Het is niet allemaal in beton gegoten. Een zekere flexibiliteit is nodig", maar dat betekent wel dat je in scenario's moet gaan werken op het moment dat er met het vaccin, de beschikbaarheid van de locaties of met iets anders iets gebeurt. Dat zijn dan de gesprekken die we 's maandagsavonds hebben.

00:39:36

Voorzitter : Dank, de heer Schuiling. Dan ga ik naar de heer Dijk toe.

00:39:42

De heer Dijk : Dank u wel. Ik wil niet te veel rommelen in de volgorde van welke groepen er eerst gevaccineerd moeten worden en welke wat later. Dat moeten we volgens mij aan medici overlaten. Maar mijn vraag gaat er wel over, want rond de kerst bleek dat er toch wel erg veel verzorgings- en verpleeghuizen met de handen in het haar zaten. Het leger moest ingezet worden om hulp te bieden. Zijn er gevallen of scenario's - de eerste groep waaraan ik denk zou het onderwijs of de leraren zijn - waarin de nood in een bepaalde instelling of organisatie zo hoog is, dat die op lokaal of regionaal niveau wel voorrang zouden kunnen of moeten krijgen? Bestaat daar de mogelijkheid toe? En zo niet, willen wij die mogelijkheid wel?

00:40:42

Voorzitter : Dank. Die wordt beantwoord door de heer Rietveld.

00:40:46

De heer Rietveld : Dat is een hele begrijpelijke vraag. Ik heb ook al even aangegeven dat de prioritering van de verschillende groepen bij de Minister ligt. Dat is ook de reden dat de ziekenhuizen erin geslaagd zijn om nu toch aan de voorkant nog wat voorrang te krijgen. Een belangrijk uitgangspunt in de hele vaccinatiestrategie van de Minister is om toch zoveel mogelijk het zorgsysteem in de benen te houden. En dat is best wel spannend op dit moment, ook in de Algemene Ziekenhuizen. Wat dat betreft, is ook het ambulancepersoneel van het grootste belang dat die in de benen blijven. Dat is ook de reden van de prioritering zoals die er op dit moment uitziet. Verpleeghuizen omdat daar de meeste kwetsbare ouderen wonen, het meeste risico ook lopen op overlijden. De afgelopen twee weken gezien dat opeens dat virus in de verpleeg- en verzorgingshuizen toeslaat in onze regio. We hebben Defensie daarvoor moeten inschakelen en op dit moment is het Ministerie van Defensie met een aantal militairen in een viertal verpleeghuizen nog actief in onze regio. Gelukkig. Het waren ook de twee moeilijkste weken in het jaar, wat betreft roosters, vakantieplanning en vermoeidheid. Maar als op een gegeven moment dat virus eenmaal binnen is, kan dat zomaar toeslaan. We hebben instellingen waarbij vijftig medewerkers positief getest zijn en dan wordt er wel een heel groot gat in je rooster geslagen. Dan is het gelijk ook ingewikkeld om dat zelf in te vullen. Met behulp van Defensie en ook studenten, is het toch heel aardig gelukt - in ieder geval - om die feestdagen te overbruggen. Naar uw vroeg toe: is het denkbaar dat we straks misschien ook andere groepen - als daar bijzondere omstandigheden in voordoen - voorrang geven? Als GGD hebben we altijd wel die mogelijkheid, maar dat moet wel in nauw overleg met de Voorzitter van de Veiligheidsregio, om daar afwijkende keuzes in te maken. In het voorjaar hebben we dat ook gedaan toen wij - tegen de trend in - besloten om zorgmedewerkers wat meer naar voren te halen toen het ging over testen. Dat konden we doen omdat het UMCG testcapaciteit beschikbaar had. Maar goed, wij worden dan wel direct aangesproken om die keus dan te verantwoorden. Er wordt, wat dat betreft, ook meegekeken. Want als je in Groningen bijvoorbeeld de kinderopvang voorrang zou geven, waarom doe je dat dan niet in Noord-Drenthe waar ook veel mensen van Groningen wonen? Dus dat zijn wel heel lastige afwegingen. Maar als de nood aan de man is - laat ik

het zo samenvatten - zijn we altijd in de gelegenheid om op beperkte schaal en tijdelijk af te wijken van het landelijke prioriteitschema.

00:43:35

Voorzitter : Dank u wel. Ik ga voor een laatste vraag nog naar mevrouw Paulusma en dan ronden we dit gesprekje af.

00:43:40

Mevrouw Paulusma : Ja, dank u wel Voorzitter. Ik zou bijna denken dat de organisatie me gemuted had, maar dank alvast voor de eerste antwoorden en voor dit moment. Ik heb nog een drietal vragen. Dank ook aan de heer Rietveld voor de antwoorden. Hij verwees er zelf ook al naar: de toestemming voor Moderna, we gaan versnellen momenteel. Mijn eerste vraag gaat dan ook over schaalbaarheid en logistiek en ik zal hem heel simpel stellen: wanneer is de laatste Groninger gevaccineerd? Kan de heer Rietveld iets van daar antwoord op geven? Wij hebben als fractie nog vragen over de kwetsbare groepen. Ik sprak de directeur van Inlia deze week, bijvoorbeeld onze statuslozen: hoe worden die meegenomen in deze hele vaccinatiestrategie? U hoeft niet direct te zeggen wanneer deze aan de beurt zijn, maar een reactie op die kwetsbare groepen. Ik kreeg deze week of vorige week, een folder in de brievenbus van complotdenkers en anti-vaxxers. Ik heb ook wel een vraag over de communicatie: of wij ook niet veel meer een Groningse communicatie en strategie zouden moeten lanceren in plaats van te leunen op de landelijke campagne? Dank u wel.

00:44:44

Voorzitter : Dank u wel, mevrouw Paulusma. De heer Rietveld.

00:44:48

De heer Rietveld : Dat zijn heel verschillende vragen, ik zal proberen om ze verstandig te beantwoorden. Wanneer is de laatste Groninger ingeënt? Dat hangt echt af van de beschikbaarheid van die vaccins en ook het tempo wat we vervolgens als GGD kunnen maken. Wij kunnen in principe op heel korte termijn veel meer mensen gaan inenten dan we nu in de planning hebben staan, als die vaccins maar komen. U heeft het ook kunnen zien in het schema wat bij de brief van de Minister is gevoegd: dat loopt door tot het derde kwartaal. Dat heeft Minister de Jonge ook gezegd: hij gaat ervanuit dat alle Nederlanders die dat willen, voor oktober gevaccineerd kunnen zijn. Ik hoop zelf dat we dat ietsje kunnen versnellen en ik heb dat ook intern gezegd: "Laat het niet aan ons liggen". Als die vaccins beschikbaar zijn, laten we dan kijken of we in ieder geval in de zomer iedereen die dat wilt, ingeënt kunnen hebben. Maar nogmaals: we zijn heel erg afhankelijk van die levering van die vaccins en de werkzaamheid daarvan, want ook die verschilt per vaccin. Statuslozen Inlia: het is zo dat in de eerste tranche ook de medewerkers maatschappelijke opvang tot de prioriteitsgroepen behoren. Daar wordt landelijk nog gekeken hoe dat precies moet worden gedefinieerd. Ik zou me kunnen voorstellen we dat deze specifiek groep - het is een kleine groep maar wel een kwetsbare - daar nog in meenemen. Dat wil ik wel toezeggen dat ik dat op dat niveau ook even inbreng. De laatste vraag over de communicatiestrategie specifiek voor Groningen: daarvan wil ik zeggen dat we heel erg de landelijke toolkits daarvoor beschikbaar hebben. We hebben op dit moment geen aanleiding - de afgelopen dagen ook nog in de werkgroep vaccinatie van het ROAS getoetst - om hele specifieke acties voor Friesland of voor Groningen in te gaan zetten, omdat de vaccinatiebereidheid opeens heel erg de goede kant op lijkt te gaan. We zullen dat nauwgezet monitoren. Er ligt vanuit de

Veiligheidsregio ook wel een plan om te kijken hoe we daarop kunnen versnellen: met filmpjes, eventueel met bekende Groningers. Maar voor de doelgroepen waar we het nu over hebben, lijkt dat niet direct noodzakelijk. We gaan dat zeker verder fine tunen als straks ook grotere groepen aan de beurt komen.

00:47:18

Voorzitter : Dank aan de heer Rietveld, zowel voor de antwoorden als voor zijn aanwezigheid hier. Ik wil deze gelegenheid te baat nemen om ervoor te zorgen dat we hier nog een vervolg op hebben op enig moment. Ik denk dat het goed is om de raad op de hoogte te blijven houden. Ik denk dat u beiden dat ook een goed idee vindt. Dat hanteren we. Dank voor uw komst. Dan gaan wij door naar het politiek vragenuur van de gemeenteraad van Groningen. Ik vraag even uw aandacht, want ik ga de volgorde wat wijzigen. We krijgen zo meteen nog wat mededelingen van het College te horen, maar we binnen met de vragen onder nummer vier: de vragen van het CDA namelijk over de opmars van de partydrug 3-MMC. De heer de Haan is aanwezig als het goed is.

00:48:22

De heer de Haan : Dankjewel, Voorzitter.

00:48:24

Voorzitter : Ik geef u het woord, maar ik wil nog even iedereen erop wijzen dat de inleidingen in ons raadsinformatiesysteem online hangen. Dus op gemeenteraad.groningen.nl kunt u al die vragen en inleidingen terugvinden. Dus de inleidingen zijn niet nodig. Stelt u vooral de vragen die u wel nodig acht te stellen. De heer de Haan.

00:48:47

De heer de Haan : Ja Voorzitter, dank u wel. De afgelopen weken kwamen er in de media een aantal verontrustende berichten over de drug 3-MMC. Dit is een aardig nieuwe partydrug die op dit moment nog legaal is. Landelijk zijn ze bezig met een nieuwe wetgeving. Ook ons Kamerlid Anne Kuik is hier druk mee aan de gang. We zien vooral in het oosten van het land dat verslavingsklinieken aangeven dat er grote getalen verslaafde jongeren in die klinieken te vinden zijn die aan die drug verslaafd zijn. De signalen gaan dat ook richting de studententsteden dit een steeds populairdere drug wordt. Omdat mijn fractie toch wel geschrokken is van de de berichtgeving en zich daar zorgen over maakt, hebben wij een aantal vragen daarover gesteld. Vooral ook omdat we op dit moment benieuwd zijn hoe de stand van zaken is met betrekking tot deze drug in onze gemeente. Ik zal niet alle vragen voorlezen, maar graag een antwoord daarop. Dank u wel.

00:49:42

Voorzitter : Dank daarvoor ook, meneer de Haan. Ik geef het woord aan de heer Schuiling.

00:49:47

De heer Schuiling : Dank voor de vragen. Het klopt dat er inderdaad sprake is van een nieuwe drug 3-MMC, die nog niet verboden is op grond van de Opiumwet. Dat is ons inderdaad bekend. Het middel werkt als volgt: zodra het stofje uitgewerkt is, word je heel erg down. Dat betekent dat er een behoefte ontstaat om het weer te gebruiken en daarin zit dus precies de verslaving. Dat is ook de reden dat het goed is dat er in de Opiumwet naar wordt gekeken. In tegenstelling tot het beeld in Oost-Nederland - waar vanwege de schoonheid

van het landschap toch helemaal geen reden is om dit spul te gebruiken, maar desalniettemin wordt het daar wel meer gebruikt dan bij ons - wordt het bij ons in Groningen nog niet heel veel gebruikt, voor zover wij op dit moment weten. Dat baseren wij op de testservices die wij regelmatig uitvoeren. Ook ons beeld bij de verslavingsklinieken geven niet aan dat er op dit moment groot gebruik is van deze drug. Dan vraagt u: wat gaat er gedaan worden om mensen te vertellen over de gevaren van deze drugs? Wij gaan uiteraard preventief informeren over de risico's van dit middel. Dat doen we op de professionele kanalen, maar daar zijn ook de jongerenwerkers van WIJ en andere hulpverleningsorganisaties ingezet, zodat ze de jongeren kunnen meenemen in de gevaren hiervan. Zoals altijd is het nog zeer de vraag of we daar een algemene campagne op moeten gaan inzetten. Deskundigen zeggen: "Dan heb je ook het risico dat het heel spannend wordt gevonden en een aantal mensen dat gaat gebruiken". Dus we kunnen ons beter richten op de mensen die het al gebruiken of willen gebruiken. Een algemene campagne gaat er waarschijnlijk niet veel aan bijdragen om hen op andere gedachten te brengen. Dus net als bij andere drugs is preventie de inzet en worden de specifieke middelen ingezet om de gebruikers mee te nemen in wat dit spul teweegbrengt. Dan in aanvulling: deze maand of volgende maand wordt er een rapport verwacht over 3-MMC. Dat is een rapport van een onderdeel van het RIVM en gaat over de risico's van dit middel. Daarin worden wij ook geadviseerd om hiermee om te gaan. Het kan zijn dat dit rapport nog tot aanvullende inzichten leidt voor ons: zowel over de voorlichting als over de aanpak. Wij zullen ons dus daar dan op gaan baseren. Ik denk dat ik daarmee de vragen van de heer de Haan van CDA, heb beantwoord.

00:53:02

Voorzitter : Dat denk ik ook. De heer de Haan knikt, dus prima. Gaan wij door naar de mededelingen van het College. Allereerst heb ik een mededeling doorgekregen van de heer Van der Schaaf. Wethouder Van der Schaaf.

00:53:14

De heer van der Schaaf : Dank u wel, Voorzitter. Van mijn kant uit een mededeling over de parkeeroverlast waar de afgelopen weken veel nieuws over was aan de Friesestraatweg. Daar is in de media ook al veel aandacht voor geweest, wat ik al zei. Tot voor kort, werd er altijd aan één kant geparkeerd van die weg en dat leverde in de praktijk niet of nauwelijks overlast op. Maar half december veranderde de situatie, door ter hoogte van de fietsoversteek richting Vinkhuizen een parkeerverbod aan beide zijden van de weg in te voeren, juist precies om die veiligheid daar voor die fietsers te borgen. Er werd aandacht gevestigd op het ontbreken van een parkeerverbod ten noorden van dit verbod. Hoewel het niet bedoeling is, heeft dat in de praktijk geleid dat er aan twee kanten van de straat werd geparkeerd. Dat leidde ertoe dat de Friesestraatweg op die plek niet breed genoeg is, waardoor hulpdiensten, leveranciers en vuilniswagens in het gebied ten noorden van de Woldringlocatie lastig of soms helemaal niet konden bereiken. We hebben zo snel mogelijk als het kon - ook in overleg met collega Broeksma - ingegrepen. Dus vanaf nu ongeveer, is er op dit deel van de Friesestraatweg aan één kant van de weg een parkeerverbod ingevoerd. Even verderop wisselt dat per kant zodat de bedrijven goed bereikbaar zijn en de doorstroming gegarandeerd is. Wij verwachten daarmee dat de overlast als gevolg van parkeren, weer is geminimaliseerd. Ik maak van de gelegenheid gebruik om nog even een

paar dingen aanvullend te zeggen: ik merk dat ook daar in de berichtgeving veel over geschreven is en ook een aantal dingen niet helemaal correct zijn. We hebben parkeeronderzoek laten doen naar de effecten van het parkeren op straat als gevolg van de bouw van de Woldringlocatie. De Socialistische Partij heeft daar onder andere ook vragen over gesteld. Dus volgende week komen we daar wat uitgebreider op terug. Uit onderzoek blijkt dat alleen in Paddepoel-West er substantieel geparkeerd wordt door bewoners van de Woldringlocatie, maar wel op zo een manier dat dat niet de oorzaak is van de enorme parkeerdruk die daar al is. Natuurlijk op het moment dat de parkeerdruk daar veel te hoog is - die is daar veel te hoog, vandaar ook het voorstel om betaald parkeren in te voeren - dan is elke auto die er extra bijkomt, er één te veel. Maar dat is in die zin qua aantallen te overzien. In Vinkhuizen hebben geen overlast of parkeerdruk kunnen meten als gevolg van de Woldringlocatie. Wat wij ook constateren - daarover gaan wij ook in gesprek - is dat er aan de ene kant gebouwd is met parkeernorm nul komma één: gebaseerd op studentenbewoning. Maar in de praktijk wonen er toch heel veel anderen, waardoor het aantal auto's hoger is dan die op grond waarvan je die parkeernorm mag verwachten. Daarover gaan we in gesprek met de verhuurder, met de eigenaar. Zeker omdat we constateren - dat heb ik tenminste zo begrepen, maar dat zullen we dan scherp krijgen - dat er nog tientallen plekken vrij zijn in de parkeergarage op de locatie zelf die niet worden gebruikt. Dus dat is een wat bijzondere discrepantie. Overigens is er niet alleen die parkeernorm, maar ook dat wij het betaald parkeren in zo'n garage niet kunnen afdwingen, één van de redenen waarom er veelvuldig op straat wordt geparkeerd en met name op de Friesestraatweg en in mindere mate in Paddepoel. Dat betekent wel dat wij voor toekomstige ontwikkelingen aan de Rijdiepzone - en dat zijn er nogal wat - het uitgangspunt hanteren dat bewoners die daar komen te wonen op eigen terrein zullen moeten parkeren. En ook niet aanmerking zullen komen - wat we overigens op andere locaties al doen, op bijvoorbeeld de Oosterhamrikzone en ook nog op een aantal plekken in de binnenstad, op het moment dat daar betaald parkeren wordt ingevoerd - en dat is ook aan de Friesestraatweg en in Paddepoel voorzien - voor een vergunning op straat maar in de locatie zelf zullen moeten kunnen parkeren. Ontwikkelaars zullen dus ook voldoende parkeerruimte moeten realiseren. Dat is afhankelijk van de norm en van het programma wat daar gerealiseerd wordt. Dus we hopen dat daarmee in de toekomst dergelijke problemen zullen worden voorkomen.

00:57:05

Voorzitter : Dank u wel, wethouder Van der Schaaf. Ik heb geen andere mededelingen vooraangekondigd gekregen, dus ik ga ervanuit dat de heer Broeksma die niet heeft. Dan gaan wij door naar de vragen onder kopje één: dat zijn vragen van de VVD-fractie over zonneparken in de voormalige gemeente Haren. De vragen zijn gesteld door de heer Boter. Ik wil hem even het woord geven om de inleiding kort toe te lichten en dan tot een vraag te komen.

00:57:34

De heer Boter : Ja dank u wel, meneer de Voorzitter. In het kort is het zo dat er nu plekken zijn aangewezen waar mogelijk kleine zonneparken kunnen komen: rond Glimmen en Onnen. Een wat grotere plek in De Vork, waar je nu ook kunt wandelen. Daar was nogal wat verrassing over bij organisaties en bewoners in de voormalige gemeente Haren. Getuige ook

alle inspraakreacties en reacties die wij als fractie hebben ontvangen: telefonisch, per mail en anderszins. Dan is de vraag: waarom dit zo laat meedelen terwijl er zoveel andere gesprekken met organisaties in Haren al zijn over: groeninrichting, omgevingsvisies? Waarom dat toen niet meegenomen en een duidelijke communicatie erover doen en nu dat achteraf proberen te herstellen? Is er dus nog een mogelijkheid tot een reële inspraak voor de voormalige gemeente Haren op dit punt?

00:58:26

Voorzitter : Voor beantwoording van deze vraag, gaan we naar de heer Broeksma.

00:58:30

De heer Broeksma : Dank u wel, Voorzitter. Allereerst in de routekaart 2035 heeft de gemeenteraad bepaald dat er voor het behalen van de doelstelling - om in 2035 CO2-neutraal te zijn - we achterhonderd megawatt piek aan zonnepanelen nodig hebben. Driehonderd en tien megawatt piek op het dak en de restante vijfhonderd gaat over grondgebonden zonneparken. Het concept Beleidskader Zonneparken gaat over die vijfhonderd. De inspraakronde van het concept Beleidskader is ook bedoeld om met de specifieke lokale kennis, beleidsstukken te kunnen verbeteren. Het is ook goed dat de mensen reageren. Dat is ook de bedoeling van inspraak. Waardevolle reacties en suggesties die zijn binnengekomen gaan we verwerken natuurlijk in de definitieve versie. De hoeveelheid reacties - zeker voor het Harense deel - heeft ons wel verrast. We constateren dat de inspraak veel bezorgde reacties en vragen oplevert, deels ook interpretatieverschillen. Ik zal een voorbeeld geven over het begrip Drentsche Aa: er is een nationaal park Drentsche Aa, een Nationaal Landschap Drentsche Aa en de Drentsche Aa zelf nog. Dat zijn verschillende dingen. Het nationaal park Drentsche Aa ligt volledig in Drenthe. Het Nationaal Landschap Drentsche Aa ligt deels in de voormalige gemeente Haren. De zonneweide Glimmen bijvoorbeeld, ligt in het Nationale Landschap van de Drentsche Aa. Met die hoeveelheid aan vragen, willen we zorgvuldig omgaan. Dat vraag ook om ruimte in het inspraakproces. We hebben ook besloten om het inspraakproces na éénentwintig januari te verlengen. We hebben een extra online bijeenkomst op veertien januari georganiseerd, waar de mensen die een reactie hebben gegeven voor uitgenodigd worden. Op vraag van de VVD: we bouwen op basis van de reactie een extra stap in. We gaan in gesprek met de verschillende organisaties, bijvoorbeeld: Stichting Landelijk Gebied Haren, dorpsbelangen, de coöperaties, natuur- en milieufederatie enzovoort. Hoe komen we samen tot oplossingen die een goede invulling geven aan enerzijds de duurzaamheidsdoelen, maar anderzijds ook aan de landschappelijke waarden en doelen? Dat willen we zorgvuldig doen. Zorgvuldigheid gaat uiteraard voor snelheid. Dat betekent wel dat we de tijd die we daarvoor nodig hebben, de behandeling in de raad van zo'n beleidskader iets naar achteren zal doen schuiven. Misschien nog even goed om te zeggen waarom we verrast zijn door het grote aantal reacties. De kaart die in de stukken gevoegd is, hebben we helder gemaakt. Dat betekent voor de voormalige gemeente Haren dat die bijna geheel rood is op enkele plekken na. Die zeven groene plekken vallen op. Dus die helderheid van die kaarten heeft misschien mee de aanleiding gegeven tot deze reacties. Maar in feite wijken we niet veel af van het oorspronkelijke beleid in Haren, wat in 2017 is vastgesteld. Om weer aan te geven dat de opgave in Haren voor zonneparken überhaupt, juist fors ingeperkt is. In het beleidstuk van Haren stond iets van vijfenveertig tot vijftig megawatt piek voor het gebied van Haren

alleen. Dus zonnepanelen op de grond. Dan moet u denken aan veertig, vijfenveertig, misschien vijftig hectare. Wij zeggen nu: "Vijftig megawatt piek voor de gehele gemeente". Dus de opgave in Haren is fors ingeperkt. De voorwaarden die we stellen aan kleine zonneparken, zijn strenger dan in Haren. Dus een kleinere opgave met strengere voorwaarden. In die zin heeft die ruime hoeveelheid reacties ons verbaasd. Om een voorbeeld te geven van die strengere voorwaarden: wij eisen minimaal vijftig procent lokaal eigendom. Het gaat dus om lokale initiatieven van burgers. Het zonnepark in Glimmen is nog een voorbeeld van het vorige regime. De Mikkellhorst is met een zonnepark bezig. Wij eisen dus vijftig procent lokale eigendom. De suggestie die gewekt is dat de gemeente op negen plekken tien hectare zonneparken wil aanleggen, is dus volstrekt onjuist. De gemeente legt niet zelf aan. We zeggen maximaal vijftig megawatt piek in de gehele gemeente en het gaat over lokale initiatieven. Dus Haren moet niet op slot. Wij denken dat de gebieden die aangewezen zijn - die overeenkomen met de kaart zoals die in 2017 door de gemeenteraad van Haren is vastgesteld - ruimte geven voor kleine lokale initiatieven. Voor mensen, voor burgers, voor dorpen, voor energiecoöperaties die zeggen: "Gezien de energietransitie die er komt - en ik hoef Groningers niet uit te leggen dat we van het aardgas af moeten - willen we bijdragen en onze eigen energie opwekken. Dat past niet op onze eigen daken, want wij wonen bijvoorbeeld in een monument of in een beschermd dorpsgezicht of een dak richting het noorden. Wij willen dat kunnen doen". Ook de gemeente Haren heeft de zonneweide die in Glimmen aangelegd wordt, positief bejegend. Die bevindt zich overigens in het Nationaal Landschap van de Drentsche Aa. Dus in antwoord op uw vraag: "Ja, wij bouwen een extra stap in". Gezien de grote hoeveelheid reacties - daar kunnen we ook niet aan voorbijgaan - gaan we in gesprek met de organisaties die achter deze reacties zitten. Op veertien januari - komende donderdag - zullen alle mensen die een reactie hebben ingediend - ook mensen uit Ten Boer en andere delen van de gemeente - uitgenodigd worden om hun vragen te stellen, onduidelijkheden weg te nemen en om interpretatieverschillen op te lossen. Dus die helderheid verschaffen we. Tot zover, Voorzitter.

01:04:24

Voorzitter : Dank u wel. Dan heb ik nog een vervolgvraag gezien van de heer Duit, van Student en Stad.

01:04:30

De heer Duit: Voorzitter, dank u wel. Het is een algemene vervolgvraag en het heeft er mee te maken dat we toch op vele fronten vaak merken dat - en of het nu aan het College ligt of aan onze inwoners zelf - dat informatie niet lekker overkomt. Of het nu gaat om verhuurders, inwoners van Onnen, mensen die naar een locatie zoeken voor alternatieve vormen van wonen of bewoners van *Parknoordstraat*, de lijst is inmiddels enorm lang en we kennen allemaal de voorbeelden wel. Dus waar ik heel benieuwd naar ben, is of het College zou willen kijken naar wat we op welke manier communiceren: of dat afdoende is, of mensen dat ook begrijpen en wat we eraan zouden kunnen doen om informatie toch beter te gaan verstrekken. We weten dat de gemeentesecretaris ook kijkt naar onze - wat is het - vijftientachtig kanalen waar via we communiceren. Maar om dat eens goed aan te pakken, dat lijkt mij in ieder geval geen gek idee.

01:05:25

Voorzitter : Ja, dat staat al in de planning, maar ik geef nog even het woord aan wethouder Broeksma of die daar nog een toevoeging aan wil geven.

01:05:35

De heer Broeksma : We willen niets stiekem doen. Dus ook hier is het de bedoeling dat er inspraak komt. Hier is dat ruimschoots gelukt. Misschien is dit ook wel een reden om het proces nog eens te bekijken. Hadden we het hier - achteraf gezien - van tevoren anders moeten doen? Dat is de vraag. Ik begrijp uw vraag. Ik denk dat het sowieso nuttig is om de wijze van informatievoorziening, de communicatie: de hoeveelheid, is het niet te veel? Is het niet de weinig? Is het adequaat? Worden de verschillende groepen op een goede manier bediend? Om daar sowieso naar te kijken. Dus in die zin, accepteer ik uw suggestie. Dat lijkt mij een goed idee.

01:06:15

Voorzitter : Dank u wel, wethouder Broeksma. Aan de heer Dijk het verzoek om zijn digitale hand te laten zakken. Die hangt nog. Dan gaan wij door naar de volgende vragenset en dat zijn de vragen van GroenLinks en de Partij voor de Dieren over het elektriciteitsnetwerk. Ik denk dat ik mevrouw Nieuwenhout daarvoor het woord kan geven.

01:06:36

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, dat klopt. Dank u wel. Als korte inleiding: het bleek afgelopen week dat inwoners van Thesinge de elektriciteit op hun eigen dak niet meer op het net kwijt konden, omdat daar niet genoeg capaciteit voor is. Dit is niet de eerste keer dat het voorkomt. Het komt regelmatig voor dat dat zo is. Voor de grote jongens zijn er ondertussen maatregelen, maar dit gaat om een hele kleine aansluiting. Bewoners zouden daar niet de dupe van moeten zijn. Dus de vragen die wij voor de wethouder hebben - dus wij zijn de Partij voor de Dieren en GroenLinks: het blijkt dat dit probleem al langere tijd speelt. Hoewel Enexis de verantwoordelijke partij is, kan de wethouder meehelpen dit probleem vlot te trekken door hierover in gesprek te gaan met een Enexis? Ten tweede zijn er nog andere manieren waarop de wethouder het proces kan versnellen, bijvoorbeeld in de vergunningverlening voor kabelbesparing of via het aandeelhouderschap van Enexis? Ten derde - en dat is de hamvraag: hoe zorgt de wethouder ervoor dat dit soort problemen in de toekomst niet de energietransitie in Groningen in de weg staat? Dank u wel.

01:07:44

Voorzitter : Dank u wel, mevrouw Nieuwenhout. Dan gaan we voor beantwoording naar wethouder Broeksma.

01:07:49

De heer Broeksma : Dank u wel, Voorzitter. Dank ook voor de vragen. U snijdt een lastige materie aan. Het is in de energietransitie ook één van de grotere uitdagingen die voor ons liggen: hoe zorgen we ervoor dat het elektriciteitsnetwerk goed uitgerust is voor onze toekomstige energievraag en ons energieaanbod ook? Daar gaat het in feite hier dan om. Dat energielandschap is ook geen statisch geheel. Het is continu in beweging en in ontwikkeling. Cruciaal is natuurlijk dat wij als gemeente voortdurend in contact zijn met Enexis over onze plannen, over de ontwikkelingen voor onze burgers, zodat zij haar werkzaamheden hier zo goed mogelijk op kan organiseren. We zijn ook voortdurend in

contact. We hebben als gemeente een goede relatie met Enexis. Doorlopend in gesprek met Enexis over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van zon, wind en andere ontwikkelingen die impact hebben op het elektriciteitsnetwerk. Gaat het altijd goed? Enexis werkt met man en macht om het net tijdig aan te passen aan alle nieuwe ontwikkelingen en inzichten. Enexis en ook andere netbeheerders - zoals TenneT - lopen echter al geruime tijd tegen de grenzen van hun resources, hun middelen aan. Het gaat over de grote hoeveelheden en over de juiste mensen kunnen vinden, wat soms leidt tot knelpunten in het systeem. Het probleem is niet nieuw. U geeft het ook aan: het is geen uniek probleem. Als het gaat over Thesinge: de mensen in Thesinge lopen nu tegen de grenzen van beschikbaarheid en middelen aan bij Enexis. We zijn in gesprek met Enexis over deze situatie. In andere vergelijkbare situaties hebben we dat ook gedaan. We hebben begrepen dat Enexis inmiddels met deze mensen werkt aan een tijdelijke oplossing, zolang het euvel nog niet permanent is verholpen. Onze gesprekken met Enexis hierover lopen nog. Ook zoeken we nog contact met de bewoners zelf en we zullen u zo snel mogelijk informeren over de uitkomsten van dit specifieke geval. Dit is geen uniek geval, we doen dit vaker. U vraagt ook naar het aandeelhouderschap van Enexis: dat klopt, Enexis is van ons. Niet van de gemeente Groningen alleen, maar ook van de overheden, provincies en gemeenten. Uw wethouder - zoals u wit - is lid van het dagelijks bestuur van VEGAN: de Vereniging van Gemeentelijke Aandeelhouders in Noord-Nederland. Enexis heeft twee gebieden: Noord-Nederland met Groningen, Drenthe, Overijssel en een stukje Flevoland, en een zuidelijk gebied met Brabant en Limburg vooral. Voor het noordelijk deel zit ik in het dagelijks bestuur van de vereniging en daarmee heb ik ook invloed op die aandeelhoudersvergadering. VEGAN - om even aan te geven - was vroeger altijd financieel ingestoken: wat doen we met het dividend van Enexis? Nu gaat het veel meer over Enexis als partner in de energietransitie. Onlangs hebben de aandeelhouders - Groningen dus en u heeft dat in een raadsbesluit bekrachtigd - Enexis vijfhonderd miljoen euro geleend om die energietransitie goed te kunnen faciliteren. Dus ook de aandeelhouders van Enexis denken mee en dragen bij. Vijfhonderd miljoen is echt een fors bedrag. Voor de gemeente Groningen was dat een lening van zes miljoen. Vijfhonderd miljoen geleend om die energietransitie goed te kunnen faciliteren met die beoogde aanpassing. Dus Enexis gaat volop aan de slag en laat samen met TenneT aan ons ook de tekeningen zien: een groot plan over waar de infrastructuur in Noord-Nederland versterkt moet worden, zowel in Groningen, Drenthe als in andere gebieden. We zijn dus in gesprek met Enexis en zij gaan daar in volle vaart vooruit. Maar dat is niet volgende week allemaal aangelegd. Hoe kunnen wij voorkomen dat dit soort problemen de energietransitie niet in de weg staat? Als gemeente delen wij dit belang. Wij willen ook zoveel mogelijk duurzame energie opwekken. Ook de vorige vraag zat daarop: zon op het dak. Wat in Thesinge aan de hand is bij deze mensen, is daar een belangrijk voorbeeld van. Recent was er ook nog een autobedrijf wat niet aangesloten kon worden op het net. Daar worden ad hoc oplossingen voor gevonden en dat is wat we willen. Maar door die lening aan Enexis van vijfhonderd miljoen - plus nog andere middelen die zij natuurlijk hebben - zijn wij bezig met Enexis ertoe te bewegen om te investeren in Noord-Nederland en in onze burgers die iets willen terugleveren aan het net. En ervoor zorgen om die verduurzaming van energietransitie in Groningen - waar bijna iedereen vindt dat we van het aardgas af moeten en mensen begrijpen dat ook - verder te brengen. Een deel van de problematiek is dat Groningen van oudsher - zeker als je het vergelijkt met zuidelijk Nederland, Brabant en

Limburg waar Enexis ook werkt - een dunbevolkt gebied is, wat betekent dat de energie infrastructuur daarop aangepast is. Juist die dunbevolktheid biedt weer grote kansen voor energieopwekking. Maar de netinfrastructuur loopt juist vanwege die dunbevolktheid nog wat achter. Dus Enexis moet hier een inhaalslag maken. Daar spreken wij ze ook op aan: we zitten regelmatig samen met Enexis en TenneT aan tafel. Dat zijn goede gesprekken die leiden tot grote infrastructurele projecten waar Enexis verder gaat in ons te helpen met de vormgeving van die energietransitie. Tot zover, Voorzitter.

01:13:07

Voorzitter : Dank, de heer Broeksma voor de beantwoording van deze vragen. Dan gaan wij naar de volgende set vragen: dat zijn vragen van de fracties van de SP en de VVD, die gaan over de opvang van de asielzoekers in het Nescio Hotel in Haren. Ik heb begrepen dat ik de heer Dijk hierover het woord mag geven.

01:13:29

De heer Dijk : Ja, dank u wel Voorzitter. Volgens mij spreken de vragen redelijk voor zich. Ik vind het nog wel goed om te vermelden dat de bewoners duidelijk maken dat zij bezwaar hebben aangetekend tegen de omgevingsvergunning: niet om het quarantainecentrum te sluiten, maar omdat zij meer garanties willen over de veiligheid en de gezondheid. Ik wil er dan toch even twee specifieke dingen uithalen. Wat mijn fractie - maar ook die van de VVD en bewoners - heeft verbaasd, is dat COA toch ook spreekt dat er andere redenen kunnen zijn om asielzoekers in Haren op te vangen. Mijn inziens spreekt dat tegen met wat er met de omwonenden is afgesproken. Dus daar willen we graag een reactie op. Maar ook in de bredere zin: hoe gaat het College nu voorkomen dat dit soort misverstanden, bezwaren en zorgen bij bewoners blijven voorkomen en ook opkomen? Want volgens mij hechten wij er veel waarde aan dat de opvang in Haren goed geregeld is met zoveel mogelijk draagvlak van bewoners. Wij begrijpen niet zo goed waar deze misverstanden en zorgen vandaan komen. Dus graag een reactie daarop.

01:14:44

Voorzitter : Dank u wel. Dan gaan we gelijk naar wethouder Diks voor beantwoording.

01:14:51

Mevrouw Diks: Dank u wel, Voorzitter. Graag beantwoord ik deze vragen. Want taal - zou ik haast zeggen - is ook maar alles. Ik refereer dan even aan de vragen die gesteld zijn over hoe het zit dat er ook andere redenen kunnen zijn om mensen in Haren op te vangen? Dat heeft ermee te maken dat het COA deze locatie alleen inzet als zij op haar eigen locaties - de asielzoekerscentra zelf - de mensen niet op de juiste wijze kan opvangen. Dat kan voorkomen als de aantallen bijvoorbeeld heel erg oplopen, zodat de eventueel besmette asielzoekers niet meer goed gescheiden kunnen worden van de mensen die niet besmet zijn. Dan komen mensen naar Haren toe. Maar een reden kan ook zijn dat men bijvoorbeeld in het asielcentrum bijvoorbeeld zelf geen aparte voorziening kan bieden met een eigen douche. Want dat was juist één van de voordelen dat het Nescio een hotel is. Dus dat heeft er niets mee te maken dat het COA daar om andere redenen mensen zou gaan opvangen. Maar dat het - en dat was mijn opmerking daarstraks - om de taal gaat: het is niet dat we om andere redenen mensen opvangen, maar dat zij - vanuit het COA perspectief geredeneerd - misschien zo wel hebben kunnen omschreven. Maar er komen dus in Haren alleen mensen die met corona besmet zijn, dan wel verdacht zijn met corona besmet te zijn. Dus die

verwarring of onduidelijkheid kan ik echt wegnemen. Er is geen enkele discussie over wie om welke reden in Haren terecht zou kunnen komen. Een andere vraag, want u haalde er een aantal uit, maar u heeft meerdere vragen gesteld. Van het begin af - dacht ik zelf eerlijk gezegd - hebben we heel goed de communicatie met de omwonenden ingericht. Ik heb zelf samen met de regiomanager van het COA een aantal keren een gesprek gehad met een aantal omwonenden die zorgen hadden. Die zorgen hebben zij blijkbaar nu nog. Ik was wel een klein beetje verbaasd over het feit dat men blijkbaar de aanname had dat er onvoldoende is gecommuniceerd. Want we hebben echt meermaals dat gesprek gevoerd ook met omwonenden. Nu is het zo dat vier van hen - de vertegenwoordigers van de Emma flats - een bezwaar tegen de omgevingsvergunning hebben ingediend. Verder zijn er geen bezwaren ingediend. Dit om het ook even in de context te plaatsen. Ik ben het met iedereen eens vanaf de eerste dag, dat die opvang daar zo goed en zo veilig mogelijk moet zijn voor de omwonenden en natuurlijk ook voor de asielzoekers die op deze plek worden opgevangen. Vandaar dat we ook ontzettend veel maatregelen hebben getroffen. Eén van de zaken die ik daar nog over kan aangeven, is: er wordt gesproken over een ontruimingsplan en dat is er ook. We hebben in het eerste gesprek met de omwonenden en met name met de mensen van de Emma flats, al aangegeven dat er een veiligheidsplan is. Dat veiligheidsplan is ook meegedeeld of opgestuurd naar de omwonenden. Dus er is ontzettend veel informatie gegeven over hoe we met deze opvang om willen gaan. De omwonenden en de bewoners van de Emma flats vinden dat discutabel. Maar ik denk dat er niet meer informatie te geven is aan deze mensen dan er al gegeven is. Er is nog wel een andere vraag gesteld waar ik graag nog even op wil reageren: een aantal mensen van de Emma flats hebben geklaagd - of de opmerking althans gemaakt - dat er wat inkijk is vanuit het hotel in hun woningen. Dat is ook één van de zaken die in het overleg - wat ik zelf met de omwonenden heb gehad - aan de orde is gekomen. Toen hebben we ook meteen aan het COA gevraagd: placeer de mensen nu zo verstandig mogelijk in het hotel. Deze kamers worden alleen gebruikt op het moment dat er een zo grote toevloed van bewoners is dat het echt niet anders kan. Dus dat deze kamers echt nodig zijn om te gebruiken. Als dat niet het geval is, worden deze kamers ook niet gebruikt. Wat de communicatie nog betreft met de omwonenden: er wordt drie keer per week een update gegeven van het aantal bewoners van het hotel. Er is 24/7 mogelijkheid voor omwonenden - die nummers en mobiele nummers zijn ook allemaal gecommuniceerd - voor mensen om informatie te krijgen over: hoe staat het ervoor? Ik heb een vraag. Ik snap iets niet of wat dan ook. Mensen kunnen dat altijd vragen. Dat is geen probleem. De vertegenwoordigers van de Emma flats hebben bijvoorbeeld ook het nummer gekregen van de locatiemanager daar. Ik zou werkelijk niet weten hoeveel meer informatie en toegankelijkheid we nog zouden kunnen organiseren. Ik denk echt dat de veiligheid aan alle kanten is gewaarborgd voor deze opvang en dat het op zich wel goed loopt. Dat de verhouding COA-omgeving wel redelijk goed is, alleen dat een aantal vertegenwoordigers van de Emma flats daar toch nog wat zorgen over hebben. In die zin is het, denk ik, verstandig als ik nogmaals het COA vraag om toch nog een keer met de Emma flats in het bijzonder, contact op te nemen en nog een keer te verduidelijken hoe die situatie nu precies is.

01:20:59

Voorzitter : Waarvan akte, wethouder Diks. Ik denk dat daarmee de vragen ook beantwoord

zijn. Dan gaan wij door naar de vragen onder kopje vijf: dat zijn vragen van de Stadspartij over het terugvorderen van bijstand vanwege ontvangen boodschappen. Daarvoor gaan wij naar de heer Sijbolts toe.

01:21:17

De heer Sijbolts : Dank u wel, Voorzitter. De afgelopen weken is er in de pers commotie ontstaan over het terugvorderen van de gemeente Wijdemeren over een bedrag van ruim zeventuizend euro aan bijstand. Politiek Den Haag heeft de gemeenten in 2013 opdracht gegeven om bij bijstandsgerechtigden - onder alle omstandigheden -geld terug te vorderen wanneer er sprake is van schending van de inlichtingenplicht. De bestuurs [onhoorbaar] gerechtigde mag dan ook niet toetsen - lijkt het - of de terugvordering wel in verhouding staat tot de ernst van het geval. Wij zijn natuurlijk benieuwd of deze conclusies kloppen. En welke richting het College hanteert waardoor de mensen met een bijstandsuitkering voldoende op de hoogte zijn van de informatieplicht zoals dat binnen de Participatiewet geregeld is? Wij willen soortgelijke situaties vooral graag voorkomen. Een situatie waarin wij dus niet terecht willen komen, is dat er bij de bijstandsgerechtigde duizenden euro's terug wordt gevorderd. Wij zijn benieuwd naar de reactie van de wethouder op de door ons gestelde vragen.

01:22:25

Voorzitter : Daarvoor gaan we weer naar wethouder Diks.

01:22:28

Mevrouw Diks: Ja, dank u wel Voorzitter. Er is veel - ik denk het goede woord - commotie ontstaan over die ruim zeventuizend euro in de gemeente Wijdemeren. Ik heb dat - toen ik dat zelf in de pers zag verschijnen - ook meteen intern nagevraagd: zou dit ook in de gemeente Groningen kunnen hebben gebeuren? Ik denk dat het antwoord daarop is: het zou kunnen gebeuren. Maar ik wil daar wel graag een toelichting bij geven, want anders dan wordt het onduidelijk. Hoe komt zo een gemeente aan die informatie? Dat is ook even de vraag. Komen wij willekeurig bij mensen binnen om in het keukenkastje te kijken wat daar staat? Nee, dat gebeurt natuurlijk niet. Het gebeurt in ieder geval niet willekeurig. Daarmee bedoel ik dat het Inlichtingenbureau een aantal gegevens voor de instanties aan elkaar kan knopen - die wij zelf niet aan elkaar kunnen knopen - en die worden dan ook gezien. Dan kan het zijn dat er een situatie is: iemand heeft geld op een bankrekening of heeft een baan aanvaard. Er kunnen allerlei omstandigheden zijn waardoor je oppopt bij zo een Inlichtingenbureau. Dan kan het zijn dat het Inlichtingenbureau zegt: "Hier valt ons iets op", en die meldt dat aan de gemeente. Op grond van zo een melding, kan onze dienst dan kijken. Het niet zo dat willekeurig controleurs bij uitkeringsgerechtigden aanbellen om in het keukenkastje te kijken. Ik denk dat dat wel heel erg helder is. Dat gebeurt dus niet? Wat gebeurt er dan als wij in Groningen zo een soort melding krijgen? Of bijvoorbeeld een extraatje, zou dat mogen? Mag je dat ontvangen? Ja, als het gaat om een eenmalige gift, mag je die ontvangen als deze met name bestemd is voor een specifiek doel. En als het ook redelijk is binnen het oogpunt van de bijstandsverlening. Periodieke giften worden ook niet tot de middelen - zoals dat dan heet - van de belanghebbenden gerekend zolang ze lager zijn dan vijftien procent van de bijstandsnorm, inclusief het vakantiegeld. Wij hebben daar een route - die u zelf of het College - die is vastgesteld. In ieder geval is er een geldend systeem hier binnen onze gemeente. Er kan ook niet zo heel veel discussie zijn: snapt de

bijstandsgerechtigde dan voldoende hoe de regelgeving in elkaar zit? Op het moment dat je je voor zo een uitkering aanmeldt, wordt aangegeven - bij de uitkeringsaanvraag - hoe de systematiek werkt. Hoe de informatieplicht werkt. Waar wij vanuit gaan dat klanten - klanten wordt dat dan genoemd - weten welke zaken aan ons worden doorgegeven. Dus met name hoe iemand op juiste wijze aan zijn informatieplicht kan voldoen. Dat kan dan gaan over genoten inkomsten of giften of anderszins. U had ook een vraag gesteld over het zit als je een voedselpakket krijgt via de voedselbank? Of incidenteel een pakket boodschappen van bijvoorbeeld familie, dat voorbeeld dan in Wijdemeren. Wij hebben hier - dat hoef ik u niet te vertellen en u weet dat al veel langer en veel beter dan ik - een heel ruimhartig bijstandsbeleid. Dat weet u ook. Het feit dat je bij de voedselbank zit, daar kom je niet zomaar terecht. Je moet dat kunnen aantonen dat je daar gebruik van kunt maken. Het feit dat je bij de voedselbank zit, betekent al dat het geen vetpot bij je is. Wij nemen dit niet mee als extra inkomsten. Wat we wel doen: als er pakketten boodschappen van de familie worden meegegeven, worden die wel getoetst aan de criteria van het gemeentelijk beleid. Je zou mensen kunnen wijzen op het gebruik maken van de voedselbank. Daar is de voedselbank juist precies voor ingericht. Dus die informatie wordt dan ook gegeven. Het kan dus zijn dat er een melding wordt gedaan via het Inlichtingenbureau bij onze dienst en dat wij dan reden hebben om nog eens even iets beter te kijken: hoe zit deze situatie nu feitelijk in elkaar? We kijken dan altijd per geval naar maatwerk, naar mogelijkheden. Wat is de situatie? Hoe steekt deze situatie in elkaar? We kijken ook naar het geheel van deze situatie. Niet alleen maar naar het verkrijgen van boodschappen of anderszins, maar naar de hele situatie waarin iemand zich bevindt. Dat is natuurlijk meteen - een iets meer politieke opmerking denk ik - het probleem een beetje met deze Participatiewet. De wet is zo strak gemaakt, en dat hebben we natuurlijk met elkaar ook al een paar geconstateerd in deze gemeenteraad: de bijstandsnorm die gekoppeld is aan het minimumloon, is een te laag bedrag om op een respectvolle wijze de maand door te komen. U begrijpt ook dat wij op lobbyniveau en op allerlei plekken aangeven dat er aan die Participatiewet het één en ander mankeert, laat ik het zo eufemistisch samenvatten. De gemeente moet zich aan de wet houden, maar dat je op deze wijze moet terugvorderen op grond van de wet is verschrikkelijk. Dat is iets wat wij in Groningen niet op voorhand doen.

01:28:40

Voorzitter : Dank u wel wethouder Diks, voor de beantwoording van deze vragen. Dan gaan wij naar het laatste setje vragen van vandaag toe. Dat zijn vragen van de Partij voor de Dieren over A: De Gouden Poot en B: de chemische middelen bij onkruidbestrijding, en die worden gesteld door de heer Pechler.

01:28:57

De heer Pechler : Dank, Voorzitter. De Gouden Poot is niet alleen een diervoedselbank, maar geeft ook andere huisdierbenodigdheden weg zoals manden en borstels. Ze bieden minima ook de mogelijkheid om voor vijf euro hun dieren te laten chippen en katten voor slechts zeventig euro vijftig te laten steriliseren of castreren. Zeer goede zaken dus. Vandaar mijn vraag of de gemeente dit ook onder de aandacht kan brengen van de doelgroep?

01:29:19

Voorzitter : Dank u wel. Wethouder Diks.

01:29:20

Mevrouw Diks: Ja, ik neem even waar voor mevrouw Chakor want ik was hier nu toch en dat was ook een beetje het idee. Het is natuurlijk heel mooi dat er in deze gemeente een dierenvoedselbank is. Ik herken het wel een beetje: het is deels ook een beetje armoedebeleid. Althans, ik trek het met aan. Het is heel mooi dat in deze gemeente zo een dierenvoedselbank is en ook erg van belang. We hebben ook al meermaals gezien dat ook mensen die een laag tot zeer laag inkomen hebben, ook een huisdier kunnen hebben en dat op juiste wijze ook kunnen onderhouden. Dierenwelzijn is voor ons allemaal, denk ik, ook van groot belang. Wat we soms zien is dat huishoudens met een minimum inkomen, in een heel laat stadium pas of niet aan de bel trekken als ze te weinig middelen hebben om zo'n huisdier goed te onderhouden. Dan is het heel jammer dat deze huisdieren niet de juiste zorg krijgen en soms dan gedumpt worden of naar een opvangcentrum worden gebracht. Dat is in het bijzonder zo jammer omdat er dus die dierenvoedselbank is. Nadrukkelijk vraagt de Partij voor de Dieren: wilt u dan ook De Gouden Poot - zoals deze dierenvoedselbank heet - bij minima onder de aandacht brengen? Ja, dat willen wij heel graag doen. We moeten even kijken hoe we dat precies kunnen doen. Maar ik denk dat het ook een manier is om op het moment dat mensen een uitkering aanvragen, gewezen worden op een voedselbank, een kledingbank, een speelgoedbank, allerlei banken en dan ook meteen hen gaan wijzen op de dierenvoedselbank. Ook vanuit de andere portefeuille van mevrouw Chakor, dit proberen wat vaker onder de aandacht te brengen. Ik ben het zeer met de heer Pechler eens dat dit een belangrijke zaak is.

01:31:11

Voorzitter: Dank u wel, mevrouw Diks. Dan gaan wij naar onkruidbestrijding. De heer Pechler.

01:31:15

De heer Pechler: Dank, Voorzitter. Wij hopen dat de vragen die we gesteld hebben, overbodig zijn. Omdat dit groene College vanzelfsprekend kan toezeggen dat zij gifvrij zal blijven werken in de onkruidbestrijding en dit ook bij de KSVN zal aangeven. Klopt dat?

01:31:31

Voorzitter: Wethouder Diks.

01:31:31

Mevrouw Diks: Dank u wel, Voorzitter. Ik zou nu "Ja" en "Ja" kunnen zeggen. Misschien kan een kleine toelichting nog net, denk ik. Zeer eens: sinds 2015 worden in deze gemeente al geen chemische bestrijdingsmiddelen meer gebruikt. Al jarenlang zijn we met z'n allen op de goede weg. Dus dat blijven we ook doen. Het is ook zo dat aannemers die in het groen werken in opdracht van de gemeente, ook chemievrij werken. We gebruiken borstelmachines op sommige locaties. Ook branders. Er zijn nu ook proeven in Helpman met heet water als bestrijdingsmiddel. En dan zeg ik even heel ver terugkijkend als wethouder Openbare Ruimte in Leeuwarden: "Dat werkt ook heel goed". Met stoom en letterlijk kokend water gebruiken, is een prima methode. Dus dat wordt vast nog nader onderzocht ook. En blijkbaar stond nog niet op die mooie kaart van Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, dat wij dat op deze manier doen. Wij zullen dat zeker bij deze kaart ook gaan aanmelden.

01:32:44

Voorzitter : Mooi. Dan zijn we aan het einde gekomen van dit politiek vragenuur van vandaag. Ik wil u allen danken voor uw inbreng, uw vragen en ook de antwoorden van het College en wens u een fijne dag toe.

1 Vaststelling Programma van Eisen en voorbereidingskrediet inrichtingsplan Grote Markt (raadsvoorstel 16-12-2020)

Voorzitter: B.N. Benjamins (D66)

Aanwezig: de dames K.A. Blauw (PVV), T. Moorlag (ChristenUnie) en de heren W.B. Leemhuis (GroenLinks), W.H. Koks (SP), W.I. Pechler (PvdD), H.E.H. van Niejenhuis (PvdA), R. Stayen (Stadspartij), D. Mellies (100% Groningen), H.P. Ubbens (CDA), S. van der Pol (VVD), M.J.H. Duit (Student & Stad)

College: de heer R. van der Schaaf (PvdA)

Namens de griffie: P. Kommerij

01:46:54

Voorzitter : Welkom allemaal. Welkom om veel mensen hier aanwezig te zien. Allemaal de beste wensen voor het nieuwe jaar. Het voorstel voor de bespreking van dit raadsvoorstel, is om het in twee rondes te doen. Wat inhoudt dat er eerst nog een aantal vragen aan de wethouder zouden kunnen worden gesteld, waar het gaat om het eventueel bij veilen van uw politieke mening over dit onderwerp. Ik kijk even rond of daar behoefte aan is, of er mensen zijn die vragen hebben. Die zijn er zeker. Dan beginnen we bij de heer Pechler, Partij voor de Dieren.

01:47:43

De heer Pechler : Mag ik even voor de orde een vraag stellen?

01:47:44

Voorzitter : Zeker.

01:47:45

De heer Pechler : Gaat de wethouder nog een reactieronde in de tweede ronde geven? Dat wil ik graag weten, want dan weet ik wanneer ik wat moet zeggen.

01:47:57

Voorzitter : Het systeem kan zijn dat de wethouder in de tweede termijn ook nog even reageert. Dat is geen enkel probleem.

01:48:04

De heer Pechler : Dan houd ik daar rekening mee.

01:48:05

Voorzitter : Dan mag u de politieke vragen daar stellen.

01:48:08

De heer Leemhuis: Het systeem zegt: "Nee".

01:48:11

Voorzitter : System says no. Maar ik wilde graag beginnen met de heer Pechler van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

01:48:16

De heer Pechler : Dank Voorzitter. Heb ik nu goed begrepen uit het stuk dat ik heb gelezen,

dat de verwachte kosten voor de herinrichting van de Grote Markt bijna drie keer over de kop zijn gegaan? En zo ja, hoe kan dat?

01:48:25

Voorzitter : De heer Van Niejenhuis, gaat uw gang. Partij van de Arbeid.

01:48:33

De heer van Niejenhuis : Ik heb drie vragen. Eén: er wordt in het stuk de suggestie gewekt of de wens uitgesproken - moet ik zeggen - dat er een sterke relatie wordt gelegd tussen enerzijds de activiteiten die op het plein gebeuren en anderzijds de gebouwen en de functies om het plein heen. Ik ben benieuwd of het College daar iets meer over zou kunnen vertellen: wat voor functies zouden dat kunnen zijn en hoe worden die relaties gelegd? De vervolgvraag komt daar uit voort: is het dan ook denkbaar dat er op termijn andere functies ontstaan rondom de Grote Markt die we daar nu op dit moment nog niet kennen? Ik ben benieuwd of het College daar al beelden bij heeft. Laatste vraag, Voorzitter: de PvdA pleit al jaren met een aantal andere partijen voor een goed toegankelijk openbaar toilet om en nabij de Grote Markt. Daar is ook een onderzoek naar gedaan door het College recentelijk. We hebben gezien dat de kiosk ook wordt opgepakt. Ik zou heel graag van de wethouder willen horen of dat in combinatie kan met zo'n openbaar toilet op die plaats.

01:49:32

Voorzitter : Dank u wel, de heer Van Niejenhuis. Dan gaan we naar de heer Leemhuis van GroenLinks.

01:49:35

De heer Leemhuis: Dank u wel, Voorzitter. Ik heb een tweetal toelichtende vragen. Zowel de verlichting als de taxistandplaatsen worden summier genoemd in de stukken. Maar het is me nog niet helemaal duidelijk of het College wel een beeld heeft welke kant het op moet. Of dat dat nog onderwerp van uitwerking is. Daar graag wat meer info.

01:49:55

Voorzitter : Dank u wel. Gaan we nog even naar de heer Koks van de SP.

01:49:57

De heer Koks : Die heeft zich bedacht, want het is meer een politieke kwestie.

01:50:03

Voorzitter : Ook een politieke mag hier zijn beloop krijgen, de heer Koks, als u daar behoefte aan heeft.

01:50:08

De heer Koks : Ja? Oké. Ik zal hem even formuleren: op dit moment krijgen we dit raadsvoorstel. In het late najaar kregen we de actualisatie binnenstadsprojecten, waarin ook onderzoeksgegevens staan over het gebruik van de binnenstad. De laatste gegevens die daarvan bekend zijn, zijn van een jaar of drie terug. Zou het niet een logischere volgorde zijn dat we eerst praten over hoe die binnenstad nu op dit moment gebruikt wordt - en dan met name over de Grote Markt - en dan pas een besluit nemen over een programma van eisen en de verdere inrichting van die Grote Markt?

01:50:59

Voorzitter : Dan gaan we naar de heer Ubbens van het CDA.

01:51:03

De heer Ubbens : Ja dank u, Voorzitter. Kunt u mij verstaan?

01:51:06

Voorzitter : Ja, zeker.

01:51:06

De heer Ubbens : Ik heb een tweetal vragen. De eerste sluit een beetje aan bij de vraag van de heer Leemhuis over de taxistandplaats: hoe zit het daarmee? Ik lees in het stuk dat er nog steeds twee opties zijn: daarvan is er één het Klinkerplein. Ik vraag me af of het hele Kwinkenplein in de hele planvorming in één keer meegenomen moet worden? Stel het Kwinkenplein wordt een taxistandplaats, dan zou je het anders moeten inrichten. Bovendien wordt het een doorgaande fietsroute. Hoe ziet het College dat? Los van de vraag of het Kwinkenplein wel een geschikte plek is. Daar hebben wij nog wel behoorlijk wat twijfels over. Een tweede vraag gaat over het fietsers te gast principe: hoe gaat dat functioneren? Als we kijken naar de Volkingenstraat, de kruising met de Vismarkt op drukke dagen: is dat een beetje het idee wat het College daarbij heeft? Dat het er zo ongeveer uit komt te zien? Daar hebben we ook ernstige twijfels bij: gaat dat wel werken? Ik ben bang dat op het drukke momenten het fietsers te gast principe nogal twijfelachtig is. Daar graag reactie op.

01:52:15

Voorzitter : Dan gaan wij naar de heer Van der Pol van de VVD.

01:52:22

De heer van der Pol : Dank u wel, Voorzitter. Ik heb twee vragen over het programma van eisen en één over de kredietaanvraag zelf. In het meegegeven participatieverslag wordt genoemd dat er gesproken werd met de Groninger City Club, Koninklijke Horeca, Fietsersbond en Toegankelijk Groningen. Ik was wel benieuwd naar de visies van deze belangenorganisaties en hoe deze zijn meegenomen? Dat wordt niet echt duidelijk uit het document. Ik zou graag een reactie hierop horen van de wethouder. De PvE en de structuurschets geven duidelijke kaders waaraan de nieuwe Grote Markt moet voldoen, maar er blijft veel ruimte om afwegingen te maken: tussen bijvoorbeeld groen en leefbaarheid, maar ook tussen voetgangers en fietsers. Wordt er bij het maken van het uiteindelijke inrichtingsplan verschillende ontwerpen uitgewerkt? Ik denk ook bijvoorbeeld aan verschillende fietsroutes die gemaakt kunnen worden. Kunnen we daar later nog keuzes in maken als raad, maar zeker ook samen met de inwoners van de gemeente? Als laatste nog over de negen ton waar nu om wordt gevraagd in de kredietaanvraag. Het is niet echt gemotiveerd in het voorstel. Ik was benieuwd of de wethouder nader kan toelichten waar dit geld aan uitgegeven moet worden. Dank u wel.

01:53:37

Voorzitter : Dank u wel, de heer Van der Pol. Dan gaan we naar mevrouw Moorlag van de ChristenUnie.

01:53:44

Mevrouw Moorlag : Bedankt Voorzitter. Aansluitend op een vraag die het CDA ook al stelde. We maken ons wel een beetje zorgen over de gebieden waar normaalgesproken gefietst mag worden, maar tijdens evenementen dan bijvoorbeeld weer niet. Het wordt ook een gemengd gebied en dan wordt er subtiel richting aangegeven voor fietsers. Wij vragen ons

af: hoe wordt er dan gezorgd dat er geen vijandige sfeer ontstaat vanuit fietsers richting voetgangers of andersom? Wij denken dat dit best wel goed kan werken, maar we denken dat de communicatie daarin wel heel belangrijk is. Dus we zijn benieuwd of er dan ook een specifieke campagne of gerichte borden hier op komen of iets dergelijks. We zagen dat er ook gestreefd wordt naar levendigheid in alle seizoenen. We zijn ook wel benieuwd of het College hier al specifieke ideeën bij heeft. We zagen het wel voor ons in de herfst een beetje een workshop met herfstdieren met kastanjes maken of zo, wat natuurlijk een grap is. Maar ik bedoel: op zo'n druilerige, regenachtige dag is zo'n plein vaak minder aantrekkelijk. Dus ja, zijn daar ideeën voor? Een beetje afdak-achtige dingetjes of zo? Dat was het.

01:54:54

Voorzitter : Dank u wel. Dan mevrouw Blauw van de PVV. Of had u een vraag aan mevrouw Moorlag? Nee. Oké, gaat uw gang.

01:55:02

Mevrouw Blauw: Wij vroegen ons af waarom er gekozen is voor een duur bureau uit Kopenhagen die ontwerpt in Los Angeles en Londen? Waarom wordt er niet voor adviseurs gekozen die meer het DNA van de stad snappen? Ook nog even een vraag over wat er met Bakkerij Bart gedaan wordt bijvoorbeeld? Laten we dat zo of wordt dat een mooie doorsteek naar de Vismarkt?

01:55:28

Voorzitter : Dank u wel, mevrouw Blauw. Dan lijkt het alsof we iedereen gehad hebben. Mevrouw Moorlag, zou u uw digitale hand nog even naar beneden willen doen? Ja, dank. Dan ga ik even naar de wethouder voor beantwoording van deze vragen.

01:55:47

De heer van der Schaaf : Ja dank u wel, voorzitter. We beginnen met de vraag van de heer Pechler. Het zal ongetwijfeld in het politieke debat ook wel aan de orde komen: de kosten, die vijftien miljoen. Die vijftien miljoen is een raming op basis van het PvE wat er nu ligt. Het is meer dan - toen we het Binnenstadsprogramma ontworpen - van uitgaven. Deels omdat we niet alles wisten, maar ook deels omdat er natuurlijk keuzes gemaakt werden. Tenminste: in dit PvE om ook het hele plein aan te pakken. Het gebied is opmerkelijk groter dan alleen maar het vervangen van asfalt dat verdwijnt voor gele steentjes. Er zijn een aantal ambities toegevoegd in de loop der tijd: wat meer grotere bomen en meer water. Dus die inschatting die er op dit moment is, is een gevolg van keuzes die we gemaakt hebben en niet van verkeerde inschattingen of van dingen die duurder zijn. We hebben bepaalde keuzes gemaakt. We denken dat voor de ambities dit bedrag op dit moment nodig is. Het is geraamd, dus ook nog niet definitief. Maar dat is de reden waarom we nu op dat bedrag van vijftien miljoen uitkomen. Ik kom dan even op het punt van: waar is die negen ton nu voor bedoeld? Een heel groot deel van deze kosten zitten in eigen uren. Er worden natuurlijk ook mensen ingehuurd. Een groot deel van onze medewerkers van verschillende afdelingen, werken aan dit plan. De financiering bij dit soort projecten, is dat elk uur wat een medewerker maakt op dit project drukt. Dat betekent dat een heel groot deel van de kosten niet uit een lopende begroting of uit een andere pot komen, maar echt op dit project drukken: alle uren die medewerkers maken op dit project, worden op dit project geschreven en zitten dus ook in het totale bedrag van die vijftien miljoen. Ook het krediet van die negen ton, zal voor het grootste deel gebruikt worden voor de inzet van eigen medewerkers: zo'n

vier tot vijf ton. Daarnaast willen we - om een definitief ontwerp te maken - een bureau inhuren. Daar gaan kosten mee gemoeid en we zullen her en der nog extern advies moeten vragen: verkeerskundig en juridisch. Ook de stadsingenieur zal nog een aantal voorbereidende werkzaamheden moeten aanbesteden. Dat laatste gaat ook met een paar ton gemoeid. Dan kom ik op de vraag van de heer Van Niejenhuis: over de relaties de functies in de gebouwen en op het plein zelf. Wat bedoelen we daarmee? Het begint ermee dat we het heel belangrijk vinden dat er een uitwisseling kan plaatsvinden. Wat er in die gebouwen of op het plan gebeurt, zegt iets over hoe die gebouwen ontworpen moeten zijn of hoe ze gebruikt moeten worden. Dus de bekende open plinten, dat je kan zien wat er gebeurd is. Dat je makkelijk naar binnen en naar buiten kan gaan. Dat betekent dus ook dat daar dus functies bij voorkeur in die gebouwen komen, waarin zo'n uitwisseling zinvol is. Dat kan dus horeca zijn, maar ook winkels. Ik zou er ook aan willen toevoegen: het is het centrale plein van onze stad, van onze gemeente, van onze regio bijna en we vinden het ook belangrijk dat er een grote diversiteit aan functies is. Dat je de stad in al zijn facetten, gerepresenteerd ziet in die Grote Markt. Het kan dan gaan om: het studentenleven, de horeca, bestuur, winkels, kantoren, werkgelegenheid, recreatie. Dat er voor ieder wat wils is, en dat die gemeente totaal zichtbaar is in een notendop is in die Grote Markt. Dan een vraag over het toilet, dacht ik, van meneer Van Niejenhuis. Hij vraagt concreet: hoe kunnen we de openbaar toiletvoorzieningen met name voor mindervaliden verbeteren in en rond de Grote Markt? Eén van de opties die naar voor is gekomen, is om het bestaande mindervalide toilet bij de kios beter, aantrekkelijker en toegankelijker te maken dan het nu is. We kunnen dat zeker meenemen in de verdere ontwikkeling. Ook omdat we nog iets met die kiosk moeten: kan die blijven staan op die plek? Moet die uiterlijk worden aangepast in het kader van het standplaatsen- en kioskenbeleid? Op het moment dat we dat gaan doen, zullen we ook met de eigenaar daarover in gesprek moeten en dan kunnen we kijken of we dat toilet een stuk toegankelijker kunnen maken. Dat zou voor mindervaliden de Grote Markt ook weer een stuk aantrekkelijker kunnen maken. Dan de heer Leemhuis vroeg naar de verlichting. Wij vinden - op het moment dat je zo een plein verandert - dat je niet alleen naar de inrichting moet kijken, maar die verlichting van in het begin nadrukkelijk mee moet nemen. Ook een beetje de vraag van mevrouw Moorlag. Een heel groot deel van de dag - maar ook in bepaalde tijden van het jaar - kan het vrij donker zijn op zo'n plein en dan wil je dus ook een aantrekkelijk karakter hebben. Verlichting is daar essentieel in. Ook de verlichting van gebouwen kan heel erg helpen om een plein aantrekkelijker te maken. Dat zullen we bij het ontwerp meegeven. Dat het bureau dat dat gaat maken, ook daar met ideeën komt die we ook met u kunnen delen. Als het gaat om de taxi's, ook een vraag van de heer Leemhuis: het uitgangspunt is wel - en we gaan uitgebreid met de branche in gesprek - dat in ieder geval overdag - wellicht ook 's avonds, maar dat moeten we nog bekijken - de rijen taxi's op de Grote Markt verdwijnt. We kijken inderdaad naar het Klinkerplein, maar we kijken ook naar de - en dat zeg ik ook even tegen de heer Ubbens - Kreupelstraat, of er daar meer mogelijkheden zijn. Zodat je nog steeds dicht op de Grote Markt zit, maar niet die enorme overbelasting krijgt die wel mogelijk is op het Kwinkenplein. De opmerking van de heer Ubbens is wel terecht, denk ik: op het moment dat je dat besluit neemt, dat je goed moet nadenken wat dat betekent voor dat Kwinkenplein. Ook omdat die fietsroute daar doorheen komt. Of we dat in één keer in het hele ontwerp moeten meenemen, is denk ik een stap te ver. Maar ik denk wel dat we een beeld moeten geven van hoe dat dan kan,

want anders kan je geen gefundeerd besluit nemen over de Grote Markt. Ik denk dat de heer Ubbens daar gelijk in heeft. Waar we ook nog naar kijken, is -

02:01:57

Voorzitter : U heeft even een interruptie van de heer Leemhuis op dit punt.

02:02:01

De heer Leemhuis: Ik heb even een aanvullende vraag daarover. Als we dan die hele grote rij al dan niet ronkende taxi's - want dat is aan het veranderen gelukkig - van de Grote Markt naar het Kwinkenplein verplaatsen, is dat misschien een beetje zonde van het ruimtegebruik en de kansen voor het Kwinkenplein. Het is misschien ook de bedoeling om niet in één keer zo een rij te verplaatsen, maar dat ook minder te laten zijn. Of op meerdere plekken rondom het centrum misschien wel.

02:02:25

Voorzitter : Wethouder Van der Schaaf.

02:02:26

De heer van der Schaaf : Dat was mijn volgende zin: we kijken naar zowel het Kwinkenplein als naar de Kreupelstraat, maar in principe is dat dezelfde plek. Wellicht zouden we ook kunnen kijken - vanuit het belang van de bezoeker en de taxibranche zelf - of je aan de zuidkant van de binnenstad bijvoorbeeld ook niet ergens een taxiplaats zou kunnen ontwikkelen. Dat zijn de manieren waarop we ernaar kijken, zodat we het verlies van die prominente positie op de Grote Markt kunnen compenseren voor de taxibranche en de bezoekers van de binnenstad. En daarmee de kwaliteit ook te borgen. Maar daarover gaan we uiteraard nog in gesprek. Dan de vraag van de heer Koks over de volgorde van besluiten. Het blijft natuurlijk altijd de kip en het ei. Als wij de cijfers gaan bespreken in de zomer voor over twee jaar - zeker in deze turbulente periode waarin we zitten - zal het dan ook weer heel anders zijn. Dus je blijft altijd een beetje achter de feiten aanhollen als het gaat om bezoekersaantallen en effecten. Een besluit wat je nu neemt over de grote markt, is een besluit wat je voor lange tijd neemt. Vandaar dat de kosten ook gerechtvaardigd zijn door er flink veel geld in te steken. Dat betekent ook dat je niet op basis van enkele losse gegevens een besluit moet nemen. Nee, je moet op latere tijd kijken hoe het bezoek zich ontwikkelt in die stad. Wat is je ambitie? Volgens mij delen de heer Koks en het College de ambitie dat wij vinden dat die Grote Markt aantrekkelijk moet blijven voor een hele brede groep mensen. Niet alleen toeristen of studenten, maar juist ook voor oudere bezoekers en voor alle mensen uit wijken en dorpen in en rond de stad. Dat is ook hoe dan ook het uitgangspunt. Ik ben het ook met de heer Koks eens: je moet kijken naar hoe ontwikkelt het zich de laatste tijd? Welke interventies zijn er dan nodig om die aantrekkelijkheid breed te borgen? Ik kan u verzekeren dat op het moment dat wij een definitief besluit nemen over de Grote Markt - dat zal in het najaar zijn, november december - we dan uitgebreid de discussie met u hebben gehad rond de binnenstad. We kunnen dat dan sowieso meenemen in het ontwerp. U kunt ook zeker uw afwegingen rond die besluitvorming als raad meegeven. Dat zeg ik ook even tegen de heer Van der Pol. Die vroeg: hoeveel ruimte is er nog voor afwegingen in november? We zitten natuurlijk wel met deze besluitvorming in een soort trechter: die gaat van heel breed naar steeds smaller. We willen wel een ontwerp aan u voorleggen waarin we met elkaar al die eisen stellen en draagvlak wat we nodig hebben. Wat ook aan de kosten voldoet. Maar we zullen het zeker niet letterlijk, maar ook niet figuurlijk, gieten in beton. Er

zullen mogelijkheden moeten zijn in de discussie, maar ook nog in de periode daarna om nog aanpassingen te doen. Ik zeg ook tegen diegenen die vragen hebben gesteld over de fietsen en de eventuele conflicten die kunnen ontstaan: we zullen ook als het gerealiseerd is, adaptief moeten blijven. We hebben nu een bepaalde opvatting die als het ware in het plan is gegoten: hoe met fietsroutes en met fietsers te gast willen omgaan. Maar juist de ervaringen met de Volkingstraat, leren dat het heel moeilijk te voorspellen is hoe dat zich in de praktijk gaat gedragen. Het kan best zijn dat datgene wat wij nu voor ogen hebben, drie jaar na realisatie niet blijkt te werken. Dan zullen we het ook zo moeten hebben ingericht dat het zonder al te veel grote kosten aan te passen is. Communicatie - dat zeg ik ook tegen mevrouw Moorlag - speelt daar natuurlijk ook een rol in. Al moeten we ons wel realiseren dat we al wel wat ervaring hebben. Op dit moment even niet, maar afgelopen jaren werden er tijdens evenementen fietsroutes omgelegd. We hebben heel wat ervaring in het communiceren met fietsers en wandelaars, in hoe we dat doen. Er zit wel een groot verschil in met de Volkingenstraat. Al os het maar omdat de beschikbare ruimte op de Grote Markt aanmerkelijk groter is dan in de Volkingenstraat. Maar goed, het blijft een punt van aandacht. De VVD vroeg ook nog naar de reacties van een aantal organisaties. We kunnen daar nog even specifiekere aandacht aan geven, ook in relatie tot de volgende behandeling. Maar ik kan u vertellen dat de algemene reacties van de partijen met wie we spreken, zeer postief zijn over het plan. Vanuit de Fietsersbond bijvoorbeeld, maar ook vanuit Toegankelijk Groningen hebben we in het algemeen goeie reacties gehad. We zullen ze ook heel nauw blijven betrekken bij de verdere uitwerking. Als dat op papier nog niet duidelijk staat, zal ik vragen om dat nog even nader voor u te geven. Tot slot had de PVV vragen over Gehl. We hebben Gehl gevraagd om in het PvE mee te denken. U zegt: "Waarom heeft u geen bureau van eigen bodem gevraagd?". We hebben juist Gehl gevraagd - naar mijn idee sluit dat wel aan bij het DNA van Groningen - omdat dat een bureau is wat internationaal werkt, maar ook een manier van denken - in de jaren '70-'80 - heeft geïntroduceerd over hoe je omgaat met oude historische binnensteden. En die juist heel goed aansluit bij hoe wij daar in Groningen in de praktijk mee omgaan. Voorrang voor fietsers en voetgangers, ruimte om te verblijven centraal, groen, klimaatadaptatie, dat is ook iets wat in Kopenhagen heel actueel is. Daarom vonden wij Gehl - gezien haar internationale reputatie maar ook in de manier van denken - heel goed aansluiten bij hoe Groningen is. Heeft ook goed werk geleverd in ons denken om te komen tot dit voorstel. Tot slot-

02:07:57

Voorzitter : Mevrouw Blauw, nog even een aanvullende.

02:07:59

Mevrouw Blauw: Ik heb nog even een aanvullende vraag daarover. Je gaat toch uit van doelgroepen, van gebruikers, en dat zijn de Groningers. Dan heeft een bureau uit Kopenhagen daar toch wat minder feeling bij.

02:08:12

Voorzitter : De wethouder.

02:08:14

De heer van der Schaaf : Dat is in ieder geval niet onze ervaring met dit bureau. Zoals u al zei, ze werken ook in Los Angeles. Dat zijn ook geen Denen. Ze zijn heel erg goed in staat om met hun internationale expertise, juist ook in stad als Groningen de juiste zaken na te geven. Dat

hebben ze natuurlijk niet alleen gedaan. We hebben met ze samengewerkt om op die manier tot een verhaal te komen wat naar ons idee goed is. Tenslotte nog de opmerking over Bakker Bart. Die ga ik wat algemener beantwoorden. Eén van de onderdelen die wij ook - daar kom ik later nog wel op terug - hebben genomen in het programma van eisen - staat er ook in - is dat we gekeken hebben naar een aantal plekken rond de Grote Markt waar de aansluiting tussen het plein en de omgeving niet optimaal is. Het feit dat daar een gebouw staat, is historisch helemaal correct. Daar heeft altijd een gebouw gestaan. Die nauwe toegang tot de Grote Markt is iets wat je historisch altijd hebt gezien. Hert gebouw is vrij recent, zoals iedereen weet denk ik. Dat neemt niet weg dat die toegang daar - dat geldt voor de toegang aan de noordkant en zeker rond de Martinitoren waar straks die hele brede Kreupelstraat niet meer functioneel is nu de bussen weggaan - dat dat een plek is waarvan wij gezegd hebben: "Daar is de relatie tussen plein en omgeving niet optimaal". We hebben ook gevraagd aan het bureau om eens te kijken hoe we dat kunnen verbeteren. We zijn nog bezig met die onderzoeksfase, maar dat zullen we de komende maanden ook met u gaan delen hoe we daar voorstellen voor doen om dat te verbeteren. Die zullen ook onderdeel kunnen worden uiteindelijk van het plan. Dank u wel.

02:09:58

Voorzitter : Dank u wel. Wie mag ik vervolgens het woord geven? De heer Pechler, Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

02:10:03

De heer Pechler : Ja dank, Voorzitter. We hebben an sich weinig kritiek op de plannen zelf, behalve de hoge kosten. Wat ons betreft gaat er geen extra geld naar het totale potje van de binnenstad. Dus dan is de vraag: ten koste van hoeveel andere dingen in het centrum gaan de hogere ambities van dit plan dan wel niet? De vergroening is natuurlijk mooi en ook echt nodig. Tien bomen met een prijskaartje van vijftigduizend per stuk... en de heer Leemhuis.

02:10:23

Voorzitter : Ja zeker, de heer Leemhuis. Gaat uw gang.

02:10:25

De heer Leemhuis: Ja, dank u wel. Mijn vraag aan de heer Pechler van de Partij voor de Dieren is: waar denkt de heer Pechler zelf aan? Waar zou die dan iets minder doen als die voor de Grote Markt is en er niet extra geld bij zou willen doen?

02:10:38

Voorzitter : De heer Pechler.

02:10:41

De heer Pechler : Dank, Voorzitter. Dat is een zeer goede vraag, maar volgens mij gaan we het later dit jaar nog hebben over de binnenstad als geheel en de keuzes die daar dan in voorliggen. Ik denk dat wij pas dan als fractie die keuze en die afweging kunnen maken. Maar ja, die tien bomen met een prijskaartje van vijftigduizend euro per stuk, dan verwachten we echt grote bomen die bijdragen aan het verminderen van de hittestress en de Grote Markt daadwerkelijk flink vergroenen. Dat lijkt gelukkig ook te gebeuren. Ook zijn we enthousiast over de waterpartijen. Een vraag aan de wethouder: worden tappunten voor gratis drinkwater ook in de mogelijke inrichting meegenomen? Het zachte strooilicht klinkt ook goed. Aan de ene kant zie ik de schoonheid van het Gentse lichtplan voor ogen als ik dit

lees. Aan de andere kant is dit misschien wel weer zo een hoge ambitie die mijn partij liever opoffert om de andere delen van de binnenstad niet te kort te doen. Dan is er nog het punt van de Grote Markt als evenemententerrein. Uit ambtelijk navragen blijkt dat het genoemde aantal van veertig evenementen per jaar niet hoger is dan de richtlijn van nu. Maar toch lezen we plannen over het aanstellen van een programmeur voor de Grote Markt die mee zoekt naar evenementen die passen bij de statuur en het decor van het plein. Wat de Partij voor de Dieren betreft, moeten we waken voor omvorming van de binnenstad tot een soort Disneyland. Het is al een moeilijke balans tussen gezellige bedrijvigheid en leuke levendigheid en te grote drukte, zoals we zien in de binnensteden van Utrecht of Amsterdam in het weekend. De leefbaarheid voor centrumbewoners zelf moet ook bewaakt worden. Dat er straks minder bussen over de Grote Markt razen en er juist meer mensen verblijven op bankjes of om rond de koekeloeren, dat is mooi, maar meer evenementen zijn wij geen voorstander van. Tot slot de nieuwe Grote Markt als fietsknooppunt: over de nieuwe Noord-Zuidroute van de Ebbingestraat naar de Gelkingestraat zijn we erg enthousiast. Niet meer de noodzaak om als ongehoorzame burger dwars over het plein te crossen, maar een aangewezen route. Het eerder genoemde aandachtspunt van ontoegankelijkheid voor fietsers bij drukte en evenementen delen wij echter wel. De alternatief genoemde Oost-Westroute via de Rode Weeshuisstraat en het Kwinkenplein is bruikbaar, maar ook dan zal er nog een hoek over de Grote Markt gefietst moeten worden als je naar de Sint-Jansstraat wil. Want de alternatieve route: helemaal de Kreupelstraat uit en dan de Diepering af, zal te ver om zijn voor fietsers om aantrekkelijk te zijn als ze bijvoorbeeld naar het Forum of VRIJDAG moeten. Hoe kijkt de wethouder dan ook aan tegen de noodzaak van het altijd toegankelijk houden voor fietsers van deze hoek? Dus echt om de Martinitoren heen. Dat was het voor mij. Dank u, Voorzitter.

02:12:55

Voorzitter : Dank u wel. Dan gaan we naar de SP, de heer Koks.

02:12:58

De heer Koks : Dank u wel, Voorzitter. Nu zag ik dat mijn indrukwekkende bijdrage in Dropbox, niet op mijn schermje verschijnt. Dus ik doe het uit mijn hoofd. Ik wil op de eerste plaats beginnen met mijn waardering uit te spreken voor het feit dat de wethouder een suggestie van de SP - namelijk om de zitbankjes weer terug te plaatsen op de Grote Markt - aan het inwilligen is. Ik ben wel benieuwd of dat die er komen voordat het weer een beetje redelijk weer wordt en of ze een beetje aan de sunny side van de Grote Markt komen te staan. De heer Leemhuis zegt het: dan hebben we al een aardige meerderheid in de raad te pakken als we dit zo doen. Dan over het raadsvoorstel: wij gaan geen uitspraak doen over de inhoud van dit voorstel en over het programma van eisen. Wij vinden namelijk dat er wat anders aan vooraf moet gaan. Zoals ik net al zei: wij willen kunnen beoordelen of we die investeringen en plannen voor de Grote Markt reëel vinden aan de actuele cijfers van de binnenstad. De huidige cijfers zijn drie jaar oud en dat vinden wij dermate aan verandering onderhevig, ook in verband met die coronatoestand. We kunnen op dit moment nog geen uitspraken over de functie van die Grote Markt doen.

02:14:17

Voorzitter : De heer Leemhuis.

02:14:19

De heer Leemhuis: Dank u wel, Voorzitter. Ik ben wel benieuwd wat dat betekent: vindt de heer Koks het zinnig om er wel geld aan uit te geven als het tot negentig procent kwam in verhouding tot drie jaar geleden? Of honderdvijf procent? Is het investeren juist nodig zodat het van honderd procent drie jaar geleden, naar honderdentien procent gaat? Hoe kan ik dat-

02:14:42

De heer Koks : Nee [onhoorbaar] te veel van mijn tijd in beslag neemt. Wat wij heel belangrijk vinden is dat die binnenstad voor iedereen toegankelijk en bruikbaar is. Wij hebben sterk de indruk dat mensen uit de stadswijken de binnenstad mijden vanwege allerlei andere factoren: drukte en noem de hele mikmak maar op. Als dat blijkt uit die cijfers, dan vinden wij dat een signaal om ervoor te zorgen dat of mensen meer uit de buitenwijken gebruik maken van de binnenstad of dat juist de winkelveorzieningen in de wijken versterkt moeten gaan worden.

02:15:13

Voorzitter : De heer Leemhuis nogmaals.

02:15:15

De heer Leemhuis: Heeft de SP fractie de indruk dat deze plannen - ik hoor op zich dat de heer Koks best enthousiast of positief is, heb ik de indruk - mensen helpen uit heel Groningen? Wat overigens een frame is, want ik denk dat iedereen in de binnenstad komt. Denkt de heer Koks dat iedereen daardoor komt of minder of meer of gelijk?

02:15:33

De heer Koks : Daar kom ik zometeen in mijn verhaal op terug. De tweede reden waarom wij vinden dat deze beslissing uitgesteld moet worden, is omdat wij in 2017 gesproken hebben over het project binnenstad. Dat bestond oorspronkelijk uit een aantal basisprojecten, wat tweeëntwintig miljoen bij elkaar zou kosten. Vervolgens is er daar nog een lijst aan toegevoegd. In totaal waren het tweeënvijftig projecten die zouden uitgevoerd kunnen gaan worden in die binnenstad en daar zou nog een extra bedrag van vijfenveertig miljoen voor nodig zijn. Oftewel: samen zou je op zo een vijfenzestig miljoen terechtkomen. Dat geld was niet beschikbaar. Toen hebben we expliciet in de raad gezegd en ook toezegging van het College gekregen, dat we als raad niet in een fuik terechtkomen. Oftewel: als je via de salamitactiek - plakje voor plakje - de projecten er doorheen jast, heb je geen keuze mee rals raad want het ene project is verbonden met het andere. Dan kom je in een knelpositie terecht dat er extra geld ingestoken moet worden. De laatste actualisatie is uit 2019 en ondertussen zijn we drie jaar verder. De volgende komt er pas tegen de zomer aan. Allerlei redenen voor die vertraging liggen daaraan ten grondslag. Wij willen eerst een stand van zaken: wat heeft het gekost? Wat gaat het nog kosten? En vervolgens willen wij een uitspraak kunnen doen of wij het gerechtvaardigd vinden dat dit programma van eisen tien miljoen extra gaat kosten in vergelijking met het budget wat daar oorspronkelijk - twee komma vijf miljoen - voor beschikbaar was gesteld.

02:17:03

Voorzitter : De heer Leemhuis.

02:17:06

De heer Leemhuis: Dank u wel, Voorzitter. De SP heeft zelf ook die lijst van al die projecten en weet nu wat er gedaan kan worden op de Grote Markt op basis van dit programma van eisen. Waarom kan de SP zelf niet kiezen van: wij vinden dit zoveel de moeite waard om te zeggen "Wij kiezen een aantal projecten in de stad uit die wij liever niet doen, want wij hebben liever deze".

02:17:27

Voorzitter : De heer Leemhuis, het woord is aan de heer Koks.

02:17:29

De heer Koks : Omdat, meneer Leemhuis, dit plan tien uiteindelijk tien miljoen extra gaat kosten. Er ligt een programma van eisen wat tien miljoen duurder was dan de vijf miljoen die er oorspronkelijk beschikbaar was voor gesteld. We hebben al vaker projecten gehad. Laatst hebben we het over de Kattenbrug gehad, wat zeven ton extra zou gaan kosten. Zo zijn we sprokkelgewijs de afgelopen jaren, in extra budgetten terecht gekomen. Wij hebben geen zicht op het totaal, laat staan over wat er nog in die resterende projecten gerealiseerd kan worden. Vervolgens Voorzitter, hebben we vanochtend het meerjarenprogramma Verkeer en Vervoer aan de orde gehad. Daar wordt geconstateerd dat er voor de mobiliteitsvisie geen budget op dit moment beschikbaar is. Voor wat er moet gebeuren aan de Westflank, is geen buget beschikbaar. Voor nog al een aantal projecten in dat Verkeers- en Vervoerprogramma is op dit moment geen geld beschikbaar. Wij willen kunnen kiezen - gegeven het feit dat er voor een aantal hele belangrijke zaken in de mobiliteitsvisie geen geld is - of wij die tien miljoen extra daarvoor beschikbaar willen gaan stellen. Wij willen eerst - in de logische volgorde der dingen - een totaal overzicht en kijken wat er nog meer op dit terrein boven ons financiële hoofd hangt en dan een keuze kunnen maken. Voorzitter, voor een deel van dit programma van eisen - over de inhoud, zoals de Partij voor de Dieren het zegt - zijn wij het aardig eens. Wij hebben het idee dat het programma zo langzamerhand als een gouden kalf gezien gaat worden, waar iedereen zich amechtig op blind start. Laten we ons financiële verstand gebruiken om eerst eens even pas op de plaat te maken. Wat maakt zo een half jaar uitstel nu eigenlijk uit in het totale verband? De Grote Markt staat logistiek los van allerlei andere projecten die er uitgevoerd gaan worden. Dank u wel.

02:19:15

Voorzitter : We gaan naar een volgende woordvoerder. De Partij van de Arbeid, de heer Van Niejenhuis.

02:19:20

De heer van Niejenhuis : Ja dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, de PvdA wil een levendige stad waar het prettig toeven is qua functies, qua voorzieningen, qua verkeer en klimaat en ook zeker ten aanzien van prettige plekken om elkaar te ontmoeten en deel te nemen aan leuke activiteiten. Een centraal plein in een grote stad met een hele hoge verblijfskwaliteit, vinden wij daarvoor onmisbaar. Wij vinden dus in andere woorden, dat de publieke ruimte er voor iedereen moet zijn om van te genieten. In dat opzicht vinden wij het dus ook heel erg te rechtvaardigen dat er op dit moment een investering wordt gevraagd door de raad, om hier een heel mooi plan voor te maken. Deze stap voor de Grote Markt staat ook in een traditie van de afgelopen decennia, waarin er steeds meer ruimte is gekomen voor de fietsende

voetganger en de tijd waarin ook buitenruimtes ook steeds mooier en beter voor hen is ingericht in deze binnenstad. We vinden het een heel logisch vervolg en ook een noodzakelijk vervolg. Voorzitter, het College vraagt de raad om een voorbereidingskrediet om zo een gedetailleerd ontwerp te kunnen gaan maken voor een nieuwe inrichting van de Grote Markt. Dat verlenen wij - wat ons betreft - met plezier. Het programma van eisen ziet er erg goed uit. Wij vinden ook dat de thema's - de onderliggende vijf thema's- niet alleen actueel en urgent zijn, maar wij zijn er ook van overtuigd dat die tand des tijds zullen doorstaan. Want het zijn gewoon de opgaven die we op dit moment hebben en ook de komende decennia zullen hebben. Daaraan wordt nu invulling gegeven.

02:20:39

Voorzitter : U hebt een interruptie van de heer Koks.

02:20:49

De heer Koks : Kan de PvdA fractie mij ook uitleggen hoe het nu kan dat oorspronkelijk die Grote Markt voor een budget van vijf komma twee miljoen op de lijst stond, en nu uiteindelijk vijftien miljoen - oftewel tien miljoen extra in vergelijking met drie jaar geleden - moet gaan kosten? Toen hadden we ook hetzelfde vraag over de Grote Markt: aantrekkelijk voor iedereen, enzovoort. Hoe kan het nu dat het driehonderd procent - of is het nu tweehonderd procent, dat weet ik niet precies - duurder is?

02:21:19

Voorzitter : De heer Van Niejenhuis.

02:21:20

De heer van Niejenhuis : Dat zou ik wel kunnen doen, maar dan zou ik de woordvoering van de wethouder van zojuist over doen. Bovendien denk ik dan dus blijkbaar anders dan de SP: dat het heel belangrijk is dat iedereen in een prettige publieke ruimte kan vertoeven, ongeacht zijn portemonnee. Het is een hele belangrijke plek in een stad waar straks zitruimte komt, ruimte om te spelen waar iedereen van die binnenstad kan genieten.

02:21:40

De heer Koks : Maar dat uitgangspunt hadden we drie jaar geleden toch ook al, dat iedereen ervan moest kunnen genieten.

02:21:44

De heer van Niejenhuis : Daaruit blijkt dus maar dat dat een heel belangrijk uitgangspunt is, zou ik zeggen. Voorzitter, wij vinden dat dit programma van eisen de juiste vragen stelt en de juiste kaders meegeeft voor een ontwerp voor de Grote Markt. Wij hopen en rekenen op een ontwerp dat vele decennia mee kan. We zijn ook zeer benieuwd naar het uiteindelijke resultaat. We vinden dus - nogmaals - de ambitie terecht hoog. Wij verdienen als gemeente hier een centraal plein waar het fijn is om samen te komen. Ik wil ook zeggen dat het College ons heeft geïnformeerd dat de middelen die de raad eerder beschikbaar heeft gesteld, nog niet toereikend zijn. Wij vinden dus echt dat de kwaliteit hoog moet blijven. Daar mag niet op worden ingeboet. We willen wel ook aan de wethouder vragen van: schets eens oplossingsrichtingen. Hoe gaat dat tekort opgelost worden? Zitten er nog ergens meevallers die wij niet kennen bijvoorbeeld? Uiteraard zijn wij ook benieuwd naar dat overzicht.

02:22:35

Voorzitter : De heer Koks nog een keer.

02:22:37

De heer Koks : Heeft u ook een suggestie waar die tien miljoen wel vandaan zou moeten komen in vergelijking met allerlei andere opgaven?

02:22:42

De heer van Niejenhuis : Dat heb ik zojuist aan de wethouder gevraagd. Daar ben ik ook benieuwd naar. Dat antwoord wil ik even afwachten. Tot slot Voorzitter, wij vinden ook - belangrijk om even te noemen - dat het College er ondanks deze lastige omstandigheden in geslaagd is om een boeiend - en wat mij betreft - participatieproces neer te zetten. Op verschillende manieren is er geprobeerd om allerlei gebruikers en betrokkenen te betrekken bij de proces. Het heeft ook veel input opgeleverd. Ik denk dat dat er mede voor gezorgd heeft dat de kwaliteit van het programma van eisen hoog is.

02:23:11

Voorzitter : Dank u wel. Wie dan aan het woord? De heer Leemhuis, gaat uw gang.

02:23:17

De heer Leemhuis: Dank u wel, Voorzitter. Zoals we het ook al bij het bespreken van de contouren van de PvE zeiden: "Wij zijn blij. Wij zijn enthousiast over groen, water, verblijven en met name ook met bomen op de Grote Markt". Mijn partij zegt dat al minstens sinds de jaren '90 of misschien nog wel langer, en eindelijk zijn we zover dat we verder kunnen met een aanzienlijk aantal bomen op de Grote Markt en daar zijn we blij mee. Het plan is onderdeel van de binnenstadsvisie.

02:23:41

Voorzitter : Ogenblikje, de heer Leemhuis, u heeft een interruptie van mevrouw Blauw.

02:23:47

Mevrouw Blauw: Ja bedankt, Voorzitter. Ik ga dat ook zo in mijn betoog aangeven, maar ik wil GroenLinks even vragen: wat vinden jullie van de plek van de bomen wat voorgesteld staat in het programma van eisen?

02:24:00

Voorzitter : De heer Leemhuis.

02:24:00

De heer Leemhuis: Ik dacht dat mevrouw Blauw ons wou gaan feliciteren met het succes wat we behaald hebben. Wij zijn in ieder geval heel blij met de bomen op de Grote Markt. Ik denk dat de locatie ook prima gekozen is en ik denk dat daar verder ook nog wel goed op gelet zal worden. Verdergaand: wij zijn blij met de plannen. Wij zijn enthousiast over de referentiebeelden die wij zien in het plan van aanpak. De sfeer, de uitstraling en de mogelijkheden die dat geeft, daar worden wij echt warm van. Ik zag de paardenkeuring op de Grote Markt. Ik waggelde er vrijdagochtend uit de Tapperij. Ik vierde er als zestienjarige de Nederlandse winst in het Europees voetbal, het EK. Ik was erbij toen we landskampioen werden met Donar. Ik gebruikte het vaak als start- en eindpunt van stadswandelingen met vrienden en familie uit het buitenland en uit Nederland. Ik zag er de meest geweldige bands tijdens Eurosonic. Ik demonstreerde er tegen de bombardementen op Gaza, voor de opvang van de vluchtelingen uit Moria en Lesbos en tegen de gaswinning. Met andere woorden: het was altijd al het centrum van de stad en dat gaat het ook blijven. Soms moeten we ook een beetje accepteren dat het een hele grote publieke ruimte is die vaak leeg is, maar soms heel

goed gebruikt kan worden voor allerlei manieren zoals ik ze net noemde. Het College zegt: "Er komt minder nadruk op het doorgaande verkeer". Het wordt een beetje: "Ja, mits". De fietser te gast, klinkt ons wel wat te beperkend in de oren. Want het blijft een logische fietsroute voor veel mensen: van huis naar de stad of naar werk. Sturen is prima, maar sla ook niet te veel door in het hinderen van de fietser. Niks mis met subtiel stimuleren van bepaald gedrag. Spreiding van routes is goed. Het gebruik van het Kwinkenplein als omzeiling van het plein, vinden wij ook een goed idee. Ik denk dat best al veel Groningers hem ook zo gebruiken, maar een tekst als: "Een fietser wordt geacht zich als gast te gedragen", mag wel een klein beetje minder inperkend geformuleerd worden.

02:26:01

Voorzitter : U heeft een interruptie van de heer Koks.

02:26:03

De heer Koks : Even een vraag voor de spreektijd van de heer Leemhuis afgelopen is. Gaat u ook nog wat vertellen over de financiële consequenties enzovoort? Anders wil ik daar graag nu een vraag over stellen voordat uw termijn erop zit.

02:26:14

De heer Leemhuis: Als ik doorga, heb ik aan het eind nog iets over de financiën inderdaad. Dus daar graag op letten. En dat een fiets twee vierkante meter geparkeerde ruimte inneemt - zoals in het stuk staat - verbaast me wat. Wat de geparkeerde fietsen betreft: de inzet op grotere parkeerfaciliteiten juicht mijn fractie toe en verwachten we veel van. We willen toch ook dat er niet te moeilijk wordt gedaan over bijvoorbeeld een oude man die zijn fiets om elf uur 's ochtends bij een Deens warenmarkt neerzet om daar een afwasborstel te kopen. Dan zouden wij toch hopen dat er niet te stringente fietsparkeermaatregelen komen. Kijk bijvoorbeeld naar hoe we dat op dit moment in de Herestraat doen: je mag er van negen uur 's avonds tot negen uur 's ochtends fietsen en op een ander moment niet. Dus wees een beetje innovatief en zoek manieren hoe je dat in tijdzones of in bepaalde vakken zou kunnen aanpakken. We snappen als het te druk is, dat je daar dan geen geparkeerde fietsen wil hebben. Maar zoals ik al eerder zei: "Meestal is de Grote Markt best een hele grote vlakke waar heel weinig op staat", en is het helemaal niet zo erg als daar eens een fiets wordt geparkeerd. Misschien wordt de hindernis die de fietsende fietsers nu gaan innemen, wel een beetje overdreven. De bussen zijn nog niet weg en we praten al over het probleem dat een fietser een hindernis zou zijn. Natuurlijk als het heel druk is, moet daar naar gekeken worden, maar misschien moeten we dat niet te groot maken. Dan nog het Kreukelplansoentje, de verbinding van het groen van het Kwinkenplein en Martinierkhof naar de Grote Markt: het College wil nog steeds kijken of dat via een versmalling met misschien een bebouwing nog zou kunnen. Mijn fractie is daar wel wat sceptisch in, maar we zijn ook bereid om te kijken of het College daar iets moois van kan maken. Wij denken nog altijd: maak daar een mooie groene ankerplaats aan de Grote Markt van. Dat zou mooi zijn. Over het evenwicht tussen commerciële en publieke zitplekken: voor ons mag dat ook betekenen dat het bijvoorbeeld op die plekken waar het nu heel commercieel is, een klein beetje minder mag, zoals aan de Zuidzijde, dat er daar ook publieke plekken komen. De Grote Markt mag ook wel wat minder gebruikt worden als een soort van wervingsplek voor commerciële activiteiten, zoals bijvoorbeeld een grote vrachtwagen van een frisdrankenproducent. Dat hoeft voor ons niet zo nodig. Of een producent van een

elektrische auto die daar zijn waar aanprijst, hoeft ook niet zo voor ons. Belangrijk om goed op toegankelijkheid te letten. We hebben al wat gezegd over de verlichting en de taxistandplaatsen. Het is nu het moment om iets te doen. Hoofdzakelijk is dat het plein niet veranderd is sinds de jaren zeventig, hoewel het een grote update heeft gehad met Binnenstad Beter. En dan kom ik op het punt van de heer Koks: de heer Koks overdrijft een beetje over de hoge kosten. Natuurlijk is het veel geld. Het zijn vele miljoenen. Maar het is ook iets wat je over een lange periode uitsmeert en waar we ook al heel lang best wel heel weinig aan de Grote Markt hebben gedaan. Wat mijn fractie betreft, blijft dat en wordt dat nog meer een plek voor alle Groningers. Ik snap best dat er gezegd wordt-

02:29:24

Voorzitter : We moeten naar een afronding.

02:29:26

De heer Leemhuis: Ja, dat wist de heer Koks-

02:29:27

Voorzitter : Dat dat eraan zat te komen.

02:29:28

De heer Leemhuis: Dus wat mijn fractie betreft - ook in reactie op wat eerder gezegd wordt - integrale afweging, prima. Maar het is niet dat als wij dit hier deze maand aannemen, dat we dan vijftien miljoen gaan verknabbusen. We geven het College de opdracht om een plan te maken. Dus die integrale afweging komt op het moment dat die update over de binnenstadvisie er is, en dan kan iedereen zijn keuze maken.

02:29:53

Voorzitter : De heer Koks, heel kort.

02:29:55

De heer Koks : Ik vind het wel triest dat u ondanks mijn aankondiging het financiële onderwerp vermijdt. Uiteindelijk gaat het toch naar de raad.

02:30:03

Voorzitter : Maar dat is een constatering dan, toch?

02:30:05

De heer Koks : Dat is een constatering. Mijn vraag is: of de heer Leemhuis het op een rijtje heeft - ik niet - hoe sinds 2017 de projecten zich financieel ontwikkeld hebben? En de budgetten die wij daar indertijd voor beschikbaar hebben gesteld, tegen de achtergrond dat dit weer tien miljoen extra moet gaan kosten.

02:30:24

De heer Leemhuis: Dit is wel een beetje flauw, Voorzitter, wat de heer Koks hier doet. Ik heb mijn redenering gegeven. Mijn prioritering gegeven. Ik heb gezegd: "Het is een investering die we moeten doen nadat we bijna vijftig jaar relatief weinig hebben gedaan". Daar mag de heer Koks anders over denken, maar ik heb daarmee impliciet gezegd: "Het is een investering waard". Dat is één. Twee: de heer Koks maakt zich zorgen over de integrale afweging. Daarvan heb ik gezegd: "De heer Koks doet alsof - als wij dit aannemen - vijftien miljoen verknabbusen uitgeven". Dat is niet zo. Wij vragen het College om een plan te

maken en dat plan kost niet vijftien miljoen euro. Dus de heer Koks moet even iets beter kijken naar de stukken die die gekregen heeft. In die stukken staat dat-

02:31:07

De heer Koks : Waar haalt u-

02:31:07

Voorzitter : De heer Koks.

02:31:08

De heer Koks : Waar haalt u vandaan dat het -

02:31:09

Voorzitter : De heer Koks, de heer Leemhuis geeft een antwoord op uw vraag. Dit is het antwoord wat u kunt krijgen. Hier zult u het mee moeten doen.

02:31:17

De heer Leemhuis: Ik wil natuurlijk best na de vergadering nog even met de heer Koks praten over-

02:31:21

Voorzitter : De heer Leemhuis, ik zou ook graag willen dat u nu even stil bent. Ik ga naar de heer Van der Pol van de VVD die al een tijd geleden zijn hand omhoog had.

02:31:31

De heer van der Pol : Dank u wel, Voorzitter. In de binnenstad is de Grote Markt een belangrijk plein, zo niet het belangrijkste. Degelijk onderzoek voordat je iets aan het plein gaat veranderen is dus ook logisch. Echter, de VVD vindt één komma zes miljoen euro voordat er ook maar een schop de grond in gaat, enorm veel geld. En dan heb ik het nog niet eens over de vijftien miljoen die nu in totaal wordt geraamd voor dit plein. We sluiten ons dan ook aan bij de eerdere partijen die hier bezwaren over hebben geuit. We hebben wel mogelijke oplossingen waardoor het project geen vertraging hoeft op te lopen en waarbij de raad later dit jaar een afweging kan maken over de prioriteiten in de binnenstad. Wat de VVD betreft, overwegen we ook een meer sobere uitvoering. Wat zouden we bijvoorbeeld voor vijf of tien miljoen euro kunnen doen in plaats van die vijftien miljoen? Kunnen hier scenario's voor worden uitgewerkt waar we dan in het najaar verder over kunnen besluiten? Eventueel maakt het dan ook weer geld vrij om elders in de binnenstad te investeren. Dank u wel.

02:32:28

Voorzitter : Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Blauw van de PVV.

02:32:33

Mevrouw Blauw: Ja dank u, Voorzitter. Het voorgelegde programma van eisen bevat veel goede elementen, dat vooropgesteld en mag ook een keer gezegd worden. Maar - er is altijd een maar - valt wel op dat er regelmatig politiek gekleurde elementen naar voren worden gebracht. Neem bijvoorbeeld de bomen en het groen: dat wordt herhaaldelijk genoemd, waarbij de argumenten van hittestress en ontmoeting er met de haren bij worden gesleept. De PVV is net als het College dol op bomen, maar wel op de juiste plaats. De aanduiding van plaats is misschien wel wat er mis gaat in het programma van eisen. De Grote Markt is een gebruikersplein waar het College een verblijfsplein van wil maken. Je zou eigenlijk moeten

aftappen met de juiste uitgangspunten: een plein met als doel om mensen te laten samenkomen en dat is nu niet scherp geformuleerd. Het zou de plannen veel sterker maken om dan ook vanuit het gebruik te beginnen met het ontwerp. We hebben winkelstromen, uitgangsstralen, wandelstromen, doorgaande verkeersstromen en evenementen op de Grote Markt. Het uitgangspubliek gebruikt hoofdzakelijk de zuidzijde van de Groote Griet. Dat is dan de plek voor een boulevard van openheid en flaneren langs de terrassen. Vanaf de terrassen is de noordzijde niet om aan te gluren, maar wel een verwijzing naar de geschiedenis van de stad. Houdt het zichtbaar, maar pak het in met een promenade voor het winkelend publiek. Een voetcorp in de VND en 's avonds dineren we daar onder de - ja, daar zijn ze - bomen. Daar kan je bijvoorbeeld de bomen neerzetten. En in de nacht is er dan een heerlijke plek voor verliefde stellen of hangjongeren. De markt laat je verder open, maar dan moet je wel de afstand optisch kleiner maken om daadwerkelijk tot verblijf te komen. Nu is het te veel een grote vlakte. Dat kun je bijvoorbeeld doen met leuke toevoegingen, bijvoorbeeld een waterelement met bankjes maar dan wel verzinkbaar in de grond om geen belemmeringen te vormen voor evenementen. Je hebt dat effect van verkleining gezien toen het bordes er tijdelijk stond tijdens de verbouwing van de oostzijde. Als je het plan vanuit de doelgroepen en hun wensen gaat beschouwen, dan kom je tot andere en betere inzichten en uiteindelijk tot een betere markt anno 2021. De verkoeling die het College zoekt, vind je aan de noordzijde. Dat is ook de kant waar de zon op staat te branden. Maar kijk ook eens naar nieuwe technieken als vernevelingen en dergelijke, wat je daarmee zou kunnen doen om het hart van de stad wat minder heet te laten worden. Concrete vraag is: of de raad extra geld -

02:35:00

Voorzitter : U heeft een interruptie van de heer Van Niejenhuis.

02:35:04

De heer van Niejenhuis : Dank, Voorzitter. Ik kan best wel uw redenatie volgen en ik hoorde interessante dingen over elementen die in de grond verdwijnen. Dat lijkt me kostbaar, maar het zou best wel interessant zijn om daar eens naar te kijken. Maar in het begin van uw woordvoering zei u dat bomen - als ik het goed begrijp - politieke elementen zijn, om dan vervolgens maar water te gaan vernevelen. Ik kan dat niet zo goed met elkaar rijmen. Bedoelt u echt dat een boom een politiek instrument is? En zo ja, wat bedoelt u daar dan mee?

02:35:35

Voorzitter : Mevrouw Blauw.

02:35:35

Mevrouw Blauw: Daarmee bedoelen wij dat er meer vanuit het coalitieakkoord 'Gezond Groen Gelukkig' geredeneerd wordt. Het is heel technisch en wij bekijken het meer vanuit gebruikers als doelgroep.

02:35:49

Voorzitter : Dan de heer Pechler.

02:35:50

De heer Pechler : Dank, Voorzitter. Maar is mevrouw Blauw van de PVV nu echt verbaasd dat een College hun eigen coalitieakkoord in uitvoering probeert te brengen en dat dan ook nog

doet in overleg met omwonenden, ondernemers en door mensen te betrekken met die proeftuin op de Grote Markt? Of begrijp ik het verkeerd?

02:36:07

Voorzitter : Mevrouw Blauw.

02:36:08

Mevrouw Blauw: Ja, dat begrijpt u verkeerd. Want waar is de doelgroepanalyse? Wij vinden dit plan heel technisch, vrij politiek en niet vanuit de gebruikers. Dit is meer een verblijfsplein en niet een gebruikersplein.

02:36:24

Voorzitter : Eerst naar de heer Pechler.

02:36:26

De heer Pechler : Dank, Voorzitter. Maar de gebruikers en de doelgroep, zijn toch alle mensen die in de stad wonen? Die op de partijen die onder in de coalitie zitten, hebben gestemd. De mensen die eromheen wonen, die het gebruiken volgens mij, zijn hier toch allemaal goed bij betrokken? Er wordt aan de functionaliteit van het plein toch niet getoond. Het wordt alleen mooier gemaakt.

02:36:47

Mevrouw Blauw: Maar waar haalt u dat alle gebruikers-

02:36:49

Voorzitter : Ik zou geen wedervragen stellen, want het is in uw spreektijd.

02:37:01

Mevrouw Blauw: Wat ik in ook in mijn betoog aangeef: wij vinden dit meer een gebruikersplein. Het College wil er een verblijfsplein van maken en wij een gebruikersplein. Dit vinden wij niet voldoende in het programma van eisen tot stand komen.

02:37:19

Voorzitter : Nog een laatste vraag van de heer Leemhuis en dan mag u verder met uw betoog.

02:37:23

De heer Leemhuis: Het is een beetje een herhaling wat de heer Pechler zei. Letterlijk in het coalitieakkoord staat: "Er komen bomen op de Grote Markt". Dus het is niet raar dat het College dat vervolgens uitvoert. Maar ik wil het omdraaien: is het niet zo dat mevrouw Blauw het politiek maakt door te zeggen "Het komt van dit College, dus we zijn tegen"? Om vervolgens allemaal voorbeelden te noemen die precies in het plan passen, wat wel een beetje curieus is? Is het niet zo dat de voorbeelden die u aangeeft juist integraal onderdeel zijn van dit plan?

02:37:56

Voorzitter : Mevrouw Blauw.

02:37:58

Mevrouw Blauw: Nee, dat vinden wij er onvoldoende in meegenomen. Wij missen ook echt een duidelijke doelgroepanalyse. En wij vinden dit - nogmaals - niet vanuit de gebruikers geredeneerd. Als ik dan verder ga met mijn betoog, dan hebben we het over de kosten. De

concrete vraag is: moet de raad extra geld beschikbaar stellen voor de verdere uitwerking? Dat antwoord is: "Ja", als het gaat om de uitwerking van een goed en gedragen plan om de Grote Markt aan te pakken en als er voldoende investeringsruimte is, met als doel een levendig en leefbaar hart van de stad. Dat antwoord is: "Nee", als het bij deze invulling blijft en het perspectief van het gebruik niet voorop staat. Dank u wel.

02:38:41

Voorzitter : Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Staijen van de Stadspartij.

02:38:45

De heer Staijen: Dank u, Voorzitter. Ook de Stadspartij staat achter het streven om de Grote Markt veel meer te laten betekenen als centraal plein voor de stad en ook voor het Ommeland. Maar we vinden - met anderen - dat dit wel een heel duur plan gaat worden. Nu weer bijna één miljoen voor het uitwerken van het programma van eisen tot een ontwerp. Van de wethouders antwoorden daarnet, begrijp ik dat die vijftien miljoen aan het eind ook nog wel iets rekbaar is. Dus dat zal ook wel weer gaan overschrijden. We zien dat soort bedragen nooit hier de andere kant op glijden. Dus ja, daar hebben we toch wel wat vraagtekens bij. Dan Voorzitter, bomen in groot [onhoorbaar]. Ze staan prachtig op een tekening, maar het lijkt me bijna onmogelijk als het ook de functie van evenementen en kermisterrein moet blijven behouden. Waar laat je dan die bomen? Of bedoelt het College hier tien plantenbakjes met een palmboompje erbij? Want die kan je dan weer opzij zetten.

02:39:40

Voorzitter : De heer Leemhuis.

02:39:42

De heer Leemhuis: Ik verbaas me over wat de heer Staijen hier zegt. Letterlijk in het stuk staat: dat stuk van de markt wat nu beschikbaar is voor evenementen, blijft letterlijk evenzeer voor evenementen straks. Dus dat probleem heeft u opgelost, is het niet?

02:39:57

De heer Staijen: Nog steeds niet, want dan blijven toch die bomen in de weg staan, wat ik begrijp tenminste. Ik vind het ook geen groot volume en dat moet dan nog een half miljoen extra kosten? Nu ja, daarover verschillen we dus duidelijk in mening.

02:40:12

Voorzitter : Dan de heer Pechler nog.

02:40:15

De heer Pechler : Dank, Voorzitter. De heer Staijen noemt de bomen geen groot volume, maar heeft die ook in het stuk gelezen dat het gaat om bomen die vijftien meter hoog worden?

02:40:23

De heer Staijen: Dat heb ik gelezen en dan zeg ik: "Die krijg je nooit opzij geschoven als je hier een kermisterrein wil neerzetten". Dus ik verwacht dat dat straks aanzienlijk kleinere boompjes zullen zijn.

02:40:33

Voorzitter : De heer Pechler nogmaals.

02:40:36

De heer Pechler : Ja dank, Voorzitter. Maar is het punt nu niet juist dat de plekken waar nu bijvoorbeeld de bussen overheen gaan, dat daar straks de bomen komen en je zo dus geen probleem hebt of krijgt?

02:40:46

De heer Staijen: Als ik de tekeningen goed begreep, stonden ze veel verder deze kant op, richting het oude Stadhuis ook. Dus we zullen het afwachten. U heeft mijn bezwaar gehoord. Dan moet het plein een centrale plek worden voor alle inwoners. Ja, dan moet je er wel makkelijk kunnen komen. De bussen gaan weg. De taxi's gaan weg. Voorzitter, lang niet iedereen kan te voet of per fiets door deze stad heen. Wat wij dus missen in dit programma van eisen is de haltemogelijkheid voor een pendelbusjes dat bijvoorbeeld de diverse knooppunten van deze stad met de Grote Markt verbindt

02:41:24

Voorzitter : De heer Van Niejenhuis.

02:41:25

De heer van Niejenhuis : Ik zou de heer Staijen erop willen wijzen dat die vraag allang uitstaat, op verzoek van de PvdA en een aantal andere partijen. U heeft daar, geloof ik, ons ook nog bijval in verleent. Daar komt nog reactie over.

02:41:35

De heer Staijen: Die vraag staat inderdaad al lang uit. Ik geloof dat de heer Koks en ik hem ruim een jaar geleden ook al eens uitgezet hebben, maar een definitief antwoord is er nog steeds niet op gekomen. Ook in dit plan staat geen enkele ruimte gereserveerd voor een dergelijk busje. Dus vandaar toch weer, ondanks dat die uitstaat. Wat mij betreft, staat die over tien jaar nog uit, maar wij willen hem ergens in een plan zien. Dan de fietsers: dat is ook al een aantal keer aan de orde geweest. [onhoorbaar] moet primair een veilig voetgangersgebied worden, daar zijn wij ook enthousiast over. Maar er zijn toch oostwest en noordzuid fietsverbindingen over dit plein gepland. Waarschijnlijk komen er dan nog wel kriskras schuine verbindingen bij. Voorzitter, het is een utopie om te verwachten dat al dit fietsverkeer alleen maar rustig in de bestrating aangeleverde fietslijnen zal begeven. Mensen nemen altijd de snelste route kriskas over dit plein. Die ervaring hebben we al jaren en dat is straks ook de locatie waar ouderen lopen, kinderen moeten spelen en mensen rustig moeten kunnen zitten. Het lijkt erop dat dit College geen keuze durft te maken tussen een veilig voetgangersgebied of een superbreed fietspad van een paar honderd meter breed, zoals meneer Leemhuis graag wil. Dus de onveilige situaties worden op voorhand al ingebouwd. Het antwoord van de wethouder op de vraag van het CDA aan het begin van deze sessie, vond ik nu niet bepaald geruststellend op dit gebied. Voorzitter, naast een waterpartij en rustige zitplekken wil de Stadspartij ook graag wat meer ruimte voor horeca op het plein. Langs de rand zijn ze er al, maar we zouden ook graag wat terraseilanden op het plein zien. Dus niet alleen vrije zitplaatsen, maar ook zitplaatsen waar je bediend kan worden. Dat maakt een langer verblijf op het plein mogelijk en de lokale ondernemers kunnen een extra verkooppunt wel gebruiken straks na de coronacrisi.

02:43:33

Voorzitter : U heeft een interruptie van de heer Leemhuis.

02:43:35

De heer Leemhuis : Ik ben wat verbaasd, want de heer Staijen zegt aan de ene kant dat hij zich ernstig zorgen maakt dat de bomen te veel ruimte innemen om evenementen te kunnen doen. En vervolgens wil de heer Staijen een groot deel van de Grote Markt voor terrassen reserveren. Wat wilt u nu: terrassen of evenementenplein?

02:43:51

Voorzitter : De heer Staijen.

02:43:53

De heer Staijen: De heer Leemhuis, ik denk dat er een reusachtig verschil is tussen het verplaatsen van een reusachtige boom - zoals u ze voorstelt - van vijftien meter hoog, of een paar terrasstoeltjes en een tafeltje. We hebben de ervaring al op de Grote Markt dat dit soort zaken al regelmatig gebeurt. Dus dat zal iedere ondernemer voor zichzelf wel opgelost hebben.

02:44:14

De heer Leemhuis: Maar dan zou ik nog even naar het plan kijken en kijken dat de huidige evenementenruimte precies gelijk blijft. Dan moet u even beter het plan nader bestuderen.

02:44:26

De heer Staijen: Daar blijft u op hameren en wij zien die tekening toch iets anders. Ik ga verder met mijn verhaal. Er is aangekondigd dat de veranderingen op dit plein - onder andere door verplaatsing van marktkramen - ook consequenties zullen hebben voor de omgeving en dat daarom na dit project ook bijvoorbeeld de Vismarkt aangepakt zou worden. Om deze aan elkaar grenzende pleinen na elkaar separaat te ontwikkelen, getuigt voor ons niet echt van een visie op dit hele gebied. De heer Koks zei ook al zoets. Het gebied loopt in elkaar over. In het vanmorgen besproken meerjarenplan stadsontwikkeling, stelt het College zelf dat alles in samenhang moet worden ontwikkeld, maar dat ontbreekt hier volledig. Ik begrijp dat dit misschien in het najaar komt bij het definitieve besluit, maar dat is volgens ons de omgekeerde volgorde. Dank u.

02:45:17

Voorzitter : Dank u wel, de heer Staijen. Wie mag ik nog het woord geven? De heer Duit van Student en Stad.

02:45:26

De heer Duit: Dank u wel, Voorzitter. Bij aanvang van alle plannen voor de Grote Markt waren voor ons twee dingen belangrijk. Dat was allereerst groen en ten tweede waren dat evenementen. Wat betreft het groen en het klimaatadaptieve, zijn we goed bezig. De bomen zijn al veel ter sprake gekomen, maar wat ons betreft zouden we daarin misschien nog een stapje verder kunnen gaan en ook kunnen kijken naar bijvoorbeeld groentegels. Wat betreft evenementen, hadden wij uiteraard twijfels over de fontein maar die lijkt de inklapbaar te zijn. Inklapbaarder zelfs dan de terrassen die al ter sprake kwamen, dus wat ons betreft gaat dat ook de goede kant op. Maar dan maakte de heer Leemhuis nog wel de opmerking over de fietser te gast, en daar hebben wij wel wat twijfels over. De Volkingenstraat is op dit moment al een probleem. Het is een belangrijke Noordzuidroute die in de weekenden overvol is, waar je fietsers niet meer doorheen zou moeten willen hebben. Dan houden we de Grote Markt over als andere belangrijke fietsroute. Maar ja, daar komen fietsers

zometeen te gast en de wethouder heeft al aangegeven dat er aanpassingen op termijn mogelijk zijn en dat we dan kunnen kijken naar wat voor dingen er aangepast zouden kunnen worden. Maar wij zien ergens een beetje problemen ontstaan zoals we dat ook met de Eikenlaan gehad hebben. Dat we in eerste instantie denken: de fietser moet meer krijgen, maar dat blijkt onveilig. Dus dan krijgt de fietser nog minder en zitten we vervolgens met een soort Noordzuid probleem door de stad heen en dat lijkt ons ook niet helemaal de bedoeling. Dus wat ons betreft, als we dan nog aanpassingen doen -

02:46:53

Voorzitter : Interruptie van de heer Van Niejenhuis.

02:46:55

De heer van Niejenhuis : Dank u wel, Voorzitter. Ik zou aan de heer Duit willen vragen hoe hij aankijkt tegen die proefopstellingen die gemaakt zijn gedurende de afgelopen maanden. Want als ik die visualisatie daarvan bekijk, dan laat dat zien dat de fietser zich wel degelijk op wat andere manieren over het plein laat sturen. Bent u dat met mij eens? Zou dat ook kunnen werken op die manier?

02:47:16

Voorzitter : De heer Duit. , VZeker en daarom zijn we ook blij dat die geleiding er komt. Maar die moet wel duidelijk zijn en daar moeten we niet al te terughoudend mee zijn. Want als we dat niet gaan doen, dan voorzie ik dat wij dezelfde situatie krijgen als met de Eikenlaan en dat men zegt: "Het is te gevaarlijk, we gaan fietsen terugdringen". Dan krijgen we dus wel dat Noordzuid probleem waar ik het net over had. Dat willen wij graag voorkomen. Dus ik ben benieuwd naar de visie van de wethouder daarop. Dank u wel, Voorzitter.

02:47:44

Voorzitter : Dank u wel. Gaan we vervolgens naar mevrouw Moorlag van de ChristenUnie.

02:47:49

Mevrouw Moorlag : Bedankt, Voorzitter. Wij willen allereerst beginnen met complimenten richting het College te richten. Een ontzettend mooi en goed uitgewerkt programma van eisen van de inrichting van de Grote Markt voor ons. Als je aan grote steden denkt waar je ooit geweest bent, dan haal je toch snel het centrale plein voor de geest. Als wij ons inbeelden hoe dit voor Groningen gaat worden naar aanleiding van dit plan, dan worden wij daar erg enthousiast over. We zien door dit plan een aantrekkelijk plein voor ons met allure, maar toch de menselijke maat. Een plein waar je wilt verblijven, waar je de omgeving in je wilt opsnuiven. Een plein dat ervoor zorgt dat je vaker terug wilt komen en dat je gebruik wilt maken van de voorzieningen die de binnenstad te bieden heeft. Ook zien we dat het College het plein wil laten aanvoelen als huiskamer voor zowel de gemeente als ook ons Ommeland. De ChristenUnie vindt dit mooie ambities die naar ons idee zorgen voor meer verbinding. We hebben een paar aandachtspunten die we willen benoemen. Allereerst willen we nogmaals benadrukken dat het voor ons van belang is dat er een mooie samenhang is tussen het plein en de omliggende straten. De doorkijk richting het Forum is een mooi voorbeeld dat ervoor zorgt dat het plein niet geïsoleerd raakt van het omliggende gebied. Een te groot kwaliteitsverschil kan hier ook voor zorgen dat het wel geïsoleerd raakt. We horen de wethouder hier net al mooie dingen over zeggen en we zijn ook erg benieuwd naar de verdere uitwerking daarvan. Dan nog een stukje over de verlichting: de ChristenUnie

is enthousiast over het lichtplan waarover gesproken wordt. We hebben inderdaad in Gent al gezien wat dit toe kan voegen. We denken dat dit essentieel is voor het creëren van een aangename veilige sfeer. We hebben hierbij een vraag of eigenlijk een wens: we vragen ons af of er ook rekening gehouden wordt met de lantaarns op zich. Of deze ook een authentieke uitstraling zullen hebben, passend bij de rest van het plein? Hoewel dit een klein detail lijkt, kan het de sfeer van het plein dusdanig beïnvloeden en we wilden het graag nog wel even benoemen. Dat geldt ook voor de rest van de objecten die op het plein komen. We zouden graag zien dat deze in de authentieke stijl van het plein passen. Dank u wel, Voorzitter.

02:49:56

Voorzitter : U hebt nog een vraag van de heer Koks, mevrouw Moorlag.

02:50:00

De heer Koks : Ik ben ook wel bij de ChristenUnie als coalitiepartij benieuwd of u een overzicht heeft van de kosten die tot nu toe gemaakt zijn rond de binnenstadsprojecten. Hoe dat zich verhoudt tot het oorspronkelijk beschikbaar gestelde budget. Waar die tien miljoen die die Grote Markt extra gaat kosten, vandaan moet komen en ten koste waarvan, ook in verhouding met het ontbreken van geld voor bijvoorbeeld de mobiliteitsvisie?

02:50:26

Voorzitter : Mevrouw Moorlag.

02:50:29

Mevrouw Moorlag : Bedankt, Voorzitter. We zijn in ieder geval blij dat er al een stukje meer duidelijkheid over de financiën in het stuk staat dat voor ons ligt. Dat geeft wat ons betreft al wat meer duidelijkheid. We zouden het wel fijn-

02:50:42

De heer Koks : Welke duidelijkheid? Want het is mij nog niet duidelijk waar die tien miljoen vandaan moet komen, anders dan herprioritering of extra budget erbij.

02:50:49

Voorzitter : Dat het u niet duidelijk is, dat is duidelijk. Mevrouw Moorlag.

02:50:51

Mevrouw Moorlag : Niet waar het vandaan komt, maar wel waar het voor gebruikt wordt. Dat was wat ik bedoelde. We zouden daarin graag nog wel wat meer duidelijkheid zien en we denken ook dat het goed is dat we dit gaan bespreken, als we het grote geheel van de binnenstad gaan bespreken. Dat we dan met elkaar ook gaan kijken of er toch op bepaalde plekken wat minder uitgegeven kan worden uiteindelijk. Maar wij zien de Grote Markt toch wel echt als prioriteit hierin.

02:51:15

Voorzitter : Dan hebt u toch nog een vraag van de heer Koks.

02:51:19

De heer Koks : Even als vervolg daarop. U zegt: "We willen dat totaaloverzicht straks wel zien". Maar dat kan dus ook betekenen dat u de tien miljoen die voor de Grote Markt wordt uitgetrokken - of tenminste in het programma van eisen - eventueel niet beschikbaar wil stellen - of zeven miljoen of weet ik wat - ten faveure van andere binnenstadsprojecten?

02:51:41

Voorzitter : Mevrouw Moorlag.

02:51:44

Mevrouw Moorlag : Zoals ik net al aangaf, zien wij de Grote Markt wel echt als prioriteit. Maar natuurlijk moet straks ook het totaalplaatje kloppen. Dat is wat ik hierover te zeggen heb.

02:51:59

Voorzitter : Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Mellies van 100% Groningen.

02:52:05

De heer Mellies : Dank u wel, Voorzitter. Vooral nu het VVV-kantoor en het daarbij behorende podium is verdwenen en het relatief stil is op straat in deze tijd, zien we hoe leeg het hart van onze stad is geworden. We zijn dan ook heel blij dat we dus het hart eindelijk kunnen gaan vullen en kunnen gaan dromen over de toekomst van het plein. In het programma van eisen staan er genoeg suggesties. We onderschrijven de visie op de Grote Markt als verblijfsplaats, die tot de verbeelding moet spreken. De toevoeging van groen is niet alleen een wens van het College, maar ook voor ons als 100% Groningen. Evenals voor heel veel mensen die hun visie op de Grote Markt hebben gedeeld. Maar een tweestrijd over de invulling van het plein is moeilijk. Enerzijds dromen we allemaal van een Grote Markt als kers op de taart. Het huzarenstukje van de Groningse binnenstad. De ster op ons plein, als de roos van het kompas van Groningen. Maar anderzijds willen we - met het oog op een flexibele invulling - het plein ontzien van objecten die niet verplaatst kunnen worden. Het plein moet beschikbaar blijven als locatie voor bijvoorbeeld: Eurosonic, de kermis, de ijsbaan en voor allerlei andere kleine nieuwsgierigheden die daar plaats kunnen vinden. Die reuring in de stad is hartstikke welkom. Het maakt dat de stad bruist en dat er altijd iets nieuws te ontdekken is. Maar moet dat betekenen dat de aankleding heel ver om het plein heen gezet moet worden? Moet het altijd zo groot dat we toch ons voor vele jaren gaan neerleggen bij weer een leeg en verlaten plein? Als de dagen korter worden en de festiviteiten op een laag pitje staan, hebben we dan alleen nog de verlichting van de buitenste gevels en wat kale bomen als decor van onze Grote Markt? 100% Groningen vindt dat de Grote Markt het hele jaar door prettig vertoeven moet zijn en dat de aankleding meer moet behelzen dan bomen langs de rand en zitplaatsen. En de mooiste plek -

02:53:56

Voorzitter : De heer Mellies, u heeft een interruptie van de heer Leemhuis.

02:53:59

De heer Leemhuis : Ik verbaas me een beetje over de woorden van de heer Mellies. Ik ben blij dat die heel enthousiast is over de plannen. Vervolgens zegt die: "We moeten het leeghouden voor evenementen". En daarna zegt die: "Nee, we moeten het vullen want het is anders zo leeg". Ik heb de indruk dat de heer Mellies alles wil en dat kan niet.

02:54:18

De heer Mellies : Daar kom ik op uit. Ik probeer duidelijk te maken wat de verschillende visies zijn waar we ook zometeen een besluit over moeten gaan maken en wat ook slaat op hetgene ik nu ga vertellen. 100% Groningen vindt dus dat het op de Grote Markt het hele jaar door prettig vertoeven moet zijn. Dat de aankleding dus meer moet zijn dan alleen de

bomen en de zitplaatsen. De mooiste pleinen ter wereld hebben een kroonstuk. Een aandachtstrekker. Iets dat het plein een eigen identiteit geeft. Een standbeeld. Daarvoor hebben wij een kleine suggestie. Want blikken wij terug op het befaamde schilderij De Paardenkeuring - wat in de hal van het stadhuis hing - dan zien we een tafereel dat onlosmakelijk deel uitmaakt van onze Groningse historie: de paardensport. Als we dan het beste paard van stal willen halen voor onze binnenstad, dan is dat toch Het Peerd van Ome Loeks wat staat te springen om zijn welverdiende plek in de schrijnwerpers. En ja, dat nemen we ook letterlijk want -

02:55:08

Voorzitter : U heeft een interruptie van de heer Leemhuis.

02:55:10

De heer Leemhuis : Maar Voorzitter, is het Peerd van Ome Loeks niet hartstikke dood?

02:55:16

De heer Mellies : Dat is het vers. Iedereen kent het. Dat bewijst voor mij het gevoel hoe die in al onze harten zit. Ongelukkig gezegd: we trekken weer aan een dood paard, maar we gaan er wel voor. Het programma van eisen stipt terecht het belang van goede verlichting aan. Dat zijn wat ons betreft niet alleen de gevels en de bomen, maar ook het Peerd leent zich fotogeniek genoeg als een helder licht voor onze samenleving. Want aan ons werkbezoek aan Gent hebben we een heel mooi voorbeeld overgehouden - wat ook al aangehaald is door de heer Pechler -over hoe wij verlichting van gebouwen en objecten kunnen gebruiken in plaats van rechtstreekse straatverlichting. Maar dan moeten de objecten er wel zijn. Het Peerd van Ome Loeks op een mooie sokkel centraal op het plein, zal een prachtfunctie hebben als middelpunt van Groningen. We zullen dan ook heel graag willen zien dat deze centrale plaatsing serieus wordt overwogen. Wellicht betekent dat vierkante meters minder voor een kermis of voor Eurosonic, maar het lijkt ons ook niet onmogelijk dat er om het beeld heen gewerkt kan worden.

02:56:12

Voorzitter : Dan heeft u een interruptie van de heer Ubbens.

02:56:16

De heer Ubbens : Ik moet zeggen, ik zat even te twijfelen maar ik vind het enigszins lachwekkend. Aan de ene kant denk ik: prima, als de mensen het Peerd van Ome Loeks op de markt willen hebben, kunnen we daar best naar kijken. Maar de heer Mellies had een heel verhaal over de Grote Markt moet veel meer een verblijfsgebied voor het hele jaar worden. De enige suggestie die hij dan geeft is anderhalve minuut praten over het Peerd van Ome Loeks op de Grote Markt. Het is toch niet zo dat de gemiddelde Groninger dan wekelijks even lekker naar de Grote Markt gaat om naar het Peerd van Ome Loeks te gaan kijken? Hou nu toch even op. Is dit nu serieus wat de heer Mellies wilt beweren?

02:56:52

Voorzitter : Dan gaan we naar de heer Mellies om dat antwoord daarop te-

02:56:58

De heer Mellies : Ja Voorzitter, ik vind het inderdaad een heel erg zware reactie. Tuurlijk willen we geen leeg plein hebben wanneer we in de avonduren de verlichting zien. Dan is zo een leeg plein een doodoener. In het programma van eisen wat er voor ligt, zitten

ontzettend goeie dingen in. We hebben ook een hele mooie omheining om het plein heen, maar zonder invulling van het plein zelf omdat we het vrij willen houden voor evenementen. En dat willen wij inderdaad ter discussie stellen. We doen dit met Het Peerd van Ome Loeks, een duidelijk middelpunt van het plein wat je op heel veel andere plaatsen ook ziet. Die verbeelding zal voor niemand vreemd zijn en ja, daar gaan wij voor.

02:57:34

Voorzitter : Nog even naar de heer Leemhuis dan en dan gaan we afronden zo na uw betoog.

02:57:40

De heer Leemhuis : Ik dacht dat het een klein proefballonnetje was, maar de heer Mellies lijkt het echt te menen. Dat is toch wel een beetje schokkend. Een partij die zegt een lokale partij te zijn die voor Groningen opkomt. En in de Martini stad zegt dat er een paard op de Grote Markt moet worden neergezet, terwijl het teken van Groningen de Martinitoren is. Die staat aan de Grote Markt. Kom, even niet zo'n gekkigheid alsjeblieft.

02:58:05

De heer Mellies : Nogmaals Voorzitter, het gaat hier om het middelpunt van het plein als verblijfplaats. Het gaat om wat het oog wilt. Zeker is de Martinitoren het teken van Groningen. Zeker staat ze aan de rand van het plein, in het zicht. Maar het is nog steeds aan de rand van het plein. Als we het hebben over het plein zelf als verblijfplaats waar we zitplaatsen willen realiseren, dan wil het oog ook wat. Eerder vanavond is er al gesproken over de romantiek van de stad waar je doorheen loopt. Waar je verliefde stelletjes onder de bomen hebt. En dan wil je wat zien. Momenteel is het een leeg plein wat alleen maar vrijgehouden wordt voor evenementen. Vierduizend vierkante meter aan plein, waarvan we geen vijftienvierkante meter kunnen opofferen aan een standbeeld. Dat dat niet bespreekbaar is, gaat mij ook een beetje raar in het vel zitten. Ik hoop dat er partijen zich daar toch achter kunnen scharen. Voor de afronding, het is heel simpel: wij willen wel gaan pleiten voor een standbeeld midden op het plein. Wij vinden dat Het Peerd van Ome Loeks daar uitermate geschikt voor is. We willen graag van de wethouder horen of het ook mogelijk is. Volgens ons is het prima mogelijk om rond het beeld heen te werken. Zo niet, willen we alsnog de optie overwegen om een standbeeld verder naar de voet van de Grote Markt te brengen. Onder de beschutting van de bomen waar die ook een fijne plek heeft. Alles is beter dan een stadskom waarin die nu staat in de vergetelheid. Dank u wel.

02:59:28

Voorzitter : Voor de volgende woordvoering gaan we naar de heer Ubbens van het CDA.

02:59:33

De heer Ubbens : Voorzitter, ik zal het kort houden na deze al behoorlijk uitgelopen bijeenkomst. Wij waren oorspronkelijk sceptisch over het verplaatsen van de bussen op de Grote Markt. We hebben ook tegengestemd. Eerder hebben wij ook gezegd: "Als je het dan toch doet, is het wel nodig om een goed plan te maken voor de herinrichting van die Grote Markt". In het verleden hebben wij al gepleit voor het maken van goede speelvoorzieningen. Nu zien we dat wel in één van de uitgangspunten terug. We hopen dat we dat ook in het uiteindelijke ontwerp gaan zien: dat er rond deze Grote Markt ook goede speelvoorzieningen zijn. In het plan van aanpak, zien we er al goede oplossingen voor. De heer Leemhuis had het al over: "We moeten niet zo moeilijk doen over fietsparkeren op de

Grote Markt". Ik kan me voorstellen dat je ook zegt dat er momenten zijn dat er wat minder streng gehandhaafd wordt. Maar ik kan me voorstellen dat er momenten zijn waarop we wel streng moeten handhaven. Dat zien we bijvoorbeeld ook in de Poelenstraat en in het plein rond het Forum. We gaan vijftien miljoen uitgeven aan dat gebied: het lijkt me belangrijk dat het ook een mooie uitstraling heeft en dat de zone rond de bomen als fietsparkeerplaats wordt gezien. Dan vinden wij die vijftien miljoen wel erg duur.

03:00:49

Voorzitter : U hebt een interruptie van de heer Leemhuis.

03:00:55

De heer Leemhuis : Ik begrijp best dat de heer Ubbens zegt: "We moeten het niet vol plempen met fietsen". Dat is ook niet wat een partij hier zou willen, denk ik. Ik deed hier een suggestie. We hebben momenten waarop het wel kan en momenten waarop het niet kan, naar analogie van de Herestraat of plekken waar het wel kan. Is de heer Ubbens bereid om daarin mee te denken?

03:01:18

De heer Ubbens : Jazeker. Ik denk dat je vooral moet zeggen: "Er zijn plekken waar het wel kan en plekken waar het niet kan". Of er momenten zijn dat het kan, nu ja, op de markt zou ik het liever niet doen. Het is mooi ingericht en dan kunnen er niet rond de bomen fietsen vastgeketend staan. Dat lijkt mij niet zo'n aantrekkelijk zicht. Wat dat betreft zouden wij het handhavingsbeleid - wat nu is ingezet - ook voor de Grote Markt willen laten gelden. Los van het feit dat je dan goede parkeerplekken moet creëren op plekken elders.

03:01:49

Voorzitter : U heeft [onhoorbaar]

03:01:53

De heer Koks : Voorzitter, ik hoorde de heer Ubbens in een bijzinnetje zeggen: "We gaan vijftien miljoen uitgeven". Is dat voor de CDA fractie al een uitgemaakte zaak? Kan de CDA fractie dan ook aangeven waar die tien miljoen extra vandaan moet komen?

03:02:11

De heer Ubbens : Het is zeker geen uitgemaakte zaak. Ik denk dat de heer Leemhuis ook al heeft aangegeven dat we het komend jaar nog een discussie gaan voeren voordat we dit besluit gaan nemen: hoeveel geld hebben we nu voor de binnenstadsplannen? Waar gaan we wat aan willen uitgeven? Dan zal er ook een beslissing moeten genomen worden of dit plan op deze manier kan. Misschien kan de wethouder nog even reageren: zijn er bezuinigingsmogelijkheden? Zijn er mogelijkheden om het anders te doen? Aan de andere kant denken wij wel: de Grote Markt is het centrum van onze stad. Hier is een heleboel om te doen geweest. De bussen moesten hier weg. Dat is een heel groot plan. Het zou dan heel erg zonde zijn om dit onderdeelje dan niet aan te pakken. Ik bedoel: een nieuwe inrichting van de Grote Markt is noodzakelijk. Wellicht kan er wat op bezuinigd worden, maar heel veel niet. Ik ben het met de Partij van de Arbeid fractie wel eens: je moet het wel goed doen. Dat is ook de reden waarom er een vrij duur project van gemaakt is. Als je de Grote Markt herinricht, moet je dat op een goede manier doen. Daarvoor is de Grote Markt voor de Groninger te belangrijk. Uiteindelijk vinden wij het goed-

03:03:20

Voorzitter : De heer Koks nog.

03:03:23

De heer Koks : Nog even aanvullend hierop: als dit raadsvoorstel wordt aangenomen, wordt er dus negen ton aangegeven voor dat inrichtingsplan. Dan kan je dus ook aannemen dat het uiteindelijk vijftien miljoen moet gaan kosten. Op dat moment wilt u de totale balans opmaken en dan mogelijk zeggen: "Dat programma van inrichting gaan we niet doen, want we gaan de prioriteiten ergens anders leggen". Dat is toch een merkwaardige volgorde. Stel eerst vast wat het budget is en geef daarna de plannenmakers de ruimte ervoor.

03:03:57

Voorzitter : De heer Ubbens.

03:03:59

De heer Ubbens : Ik denk dat dat vooral in de tijd een groot probleem wordt. Dan heb je straks een behoorlijke periode - jaren - dat de Grote Markt er niet aangepakt bijligt. Ik denk dat dat de hoofreden is om nu wel door te gaan met de planmakerij. Die herijking lijkt er ook op dat de financiële middelen er straks voor zijn. Wij zullen dan ook de beslissing nemen, als wij inzicht krijgen in hoe de totale financiële situatie er voor het binnenstadsplan uit ziet. Maar goed, wij kunnen dan nog een ander besluit nemen als we zien dat het geld er niet is. Of wellicht dat het College het plan dan kan aanpassen meer in lijn van het budget dat dan beschikbaar is. Daar laat ik het bij, Voorzitter.

03:04:42

Voorzitter : Dank u wel, de heer Ubbens. Ik heb een WhatsAppje dat de DD66 fractie zich achter de woordvoerder van de Partij van de Arbeid schaaft. Dan gaan we nu naar de wethouder.

03:04:53

De heer van der Schaaf : Dank u wel, Voorzitter. Daarnet al flink wat vragen in de eerste rond beantwoord. Nu wat meer politieke beschouwingen. Om te beginnen: ergens viel de discussie is dit nu een politiek besluit, ja dan neen? Ik zou willen zeggen: "Ja, natuurlijk is het een politiek besluit, wat we nu aan voorbereiden zijn". We zijn er nog niet. Het zal pas in november zijn. Maar het is zeker niet een politiek besluit voor een korte periode. Het past wel degelijk in een lange traditie en hopelijk ook in een lange toekomst van hoe wij in Groningen omgaan met ons belangrijkste plein: de Grote Markt in die grote binnenstad. Of in die relatief compacte mooie belangrijke binnenstad. Zeker de grootste en mooiste binnenstad van het noorden. Ons programma van eisen sluit aan bij die historische kwaliteit: we proberen ook de historische kwaliteiten die verloren zijn gegaan, weer te herstellen. Tegelijkertijd sluiten we aan bij de manier waarop we de afgelopen jaren ook - het Groningen van nu - nadenken over openbare ruimte. Het belang daarvan: van ontmoeting, van diversiteit, van groen. Ook ideeën die de afgelopen jaren en ook door het bureau Gehl - wat heeft meegedacht - naar voren zijn gebracht, echt passen bij de manier waarop wij naar openbare ruimte kijken. We kijken ook heel nadrukkelijk met dit ontwerp naar het Groningen van de toekomst. Naar de nieuwe generaties. Een plein wat klimaatadaptief is: wat ook bij veranderd klimaat aantrekkelijk blijft. Wat ook economisch van betekenis blijft. Ook in de periode na corona, waarin de binnenstad het nog heel lang moeilijk zal hebben.

Waar het dus ook belangrijk is dat we als overheid blijven investeren in die binnenstad en ook in die Grote Markt. Dat sluit aan bij de vele investeringen die we de afgelopen jaar in die binnenstad hebben gedaan. Aan de Zuidkant met het Groninger Museum en waar de Volkingenstraat geactiveerd is destijds. Aan de Westkant met de Westerhaven. Recent aan de Oostkant met het Groninger Forum. Aan de Noordzijde zien we ook de verbouwing van het VND-pand, maar ook de investeringen in het Mercado. De markt pakt dat ook op, zodat er aan verschillende kanten van die Grote Markte de centrale pleinen blijven werken. En dan moet dat plein zelf natuurlijk ook op orde zijn.

03:07:05

Voorzitter : De heer Koks heeft een opmerking.

03:07:07

De heer Koks : Voorzitter, dit verhaal had de wethouder drie jaar geleden - of wanneer was het, in 2017 - ook kunnen ophangen. Inhoudelijk gezien is er nauwelijks wat aan veranderd. Hoe kan het dan dat er toentertijd gedacht werd dat het voor vijf miljoen wel voor mekaar zou kunnen komen en dat het nu vijftien miljoen moet gaan kosten? Waarom die kostenverhoging? Ik kan me best voorstellen dat er een kostenverhoging aanzit, maar zo een excessief bedrag.

03:07:33

De heer van der Schaaf : Ik kom even op het geld, dat was eigenlijk mijn volgende stap en dan neem ik dit even mee. Even los van hoe je aankijkt tegen de hoogte van het bedrag, is het een fors bedrag. Zeker in deze tijd zullen we moeten kijken of we dat kunnen betalen. Het is dus ook nog geen uitgemaakte zaak, ook voor het College niet. We zullen moeten kijken of het plan die vijftien miljoen waard is? Kan het misschien goedkoper. We zullen ook moeten kijken of dit past in de totale financiering van die binnenstad? Daar kom ik zo nog even op terug, een vraag van de heer Van Niejenhuis: schetst u nu eens hoe dat er ongeveer uitziet. Daar zal ik even op terugkomen. Op de vraag van de heer Koks: hoe kan het nu duurder zijn geworden? Ik heb in de eerste ronde ook al geprobeerd om daar een antwoord op te geven. In 2016-2017 was er die kostenraming die uitging van het totale bedrag van tweeëntwintig miljoen voor de binnenstad. Daar zijn we van een hele eenvoudige opgave uitgegaan. Geel op de plek waar ooit asfalt lag. Later is daar een leidraad overheen gekomen, wat geleid heeft tot een hoger kostenniveau. Nu zijn we daadwerkelijk het ontwerp gaan maken en daarin zit dus die stevige kostenstijging. Ik heb al aangegeven dat dat deels te maken heeft met een aantal nieuwe ambities, bovenop die leidraad. Het zit ook in het groen, in de waterelementen en et cetera. Ten tweede hebben we ook gezegd - vanwege de historische betekenis van de Grote Markt - dat we het hele plein willen beschouwen en alles wat daarbij komt kijken. Dat bij elkaar heeft geleid tot de raming die we op dit moment moeten maken van zo'n vijftien miljoen. Dat zijn even grosso modo de redenen waarom het plan ruwer is geraamd dan destijds. Hoe denken wij dit te kunnen denken, ervan uitgaande dat deze raming klopt? Er is een bedrag gereserveerd. Wij hebben ook al eerder aangegeven dat wij denken dat een plus - naast de plus die wij al gebruikt hebben voor VRIJDAG - in de grondexploitatie Grot Markt Forum wellicht aangewend kan worden voor de blendende Grote Markt. Dat is een mogelijkheid die we zullen bekijken. De derde mogelijkheid is heel eenvoudig: die zal hoofdzakelijk moeten gevonden worden in het programma voor de binnenstad. Dat betekent dat wij keuzes moeten maken. Dat we een

fasering moeten doen. Dat we elders projecten niet moeten doen, goedkoper moeten doen of moeten uitstellen. Dat zijn allerlei manieren waarop wij de financiering rond kunnen krijgen. Die keuzes zullen wij in juni met u bespreken. Dat zullen we ook goed voorbereiden. Niet dat het een stuk is van: "Tekenen maar bij het kruisje". Nee, dat we daar ook verschillende mogelijkheden in hebben. Daarnaast zullen we in november het definitieve plan - wat het definitieve GO moment is - ook aanreiken wat eventuele mogelijkheden zijn om te bezuinigen op het plan. Het is niet zo - dat zeg ik even tot de heer Van der Pol - dat we met allerlei verschillende plannen of scenario's gaan werken. Dat zou de planvorming nog duurder maken. Maar we geven wel aan: dit is ongeveer een raming, maar stel dat u nu een paar miljoen minder wilt uitgeven, dan zouden dit en de mogelijkheden zijn. Zodat u ook daar nog de mogelijkheid heeft om te sturen en aan knoppen te zitten. Dus dat even over het geld. Ik begrijp heel goed het ongemak. Je weet niet zeker hoe duur dit is. Je weet niet honderd procent wat je krijgt. In het totale budget van de binnenstad hebben we ook nog wat onzekerheden. Dat zijn verschillende schuiven waar we aan moeten zitten. Maar dat kan alleen maar goed gaan en ik constateer wel - daar ben ik heel blij mee - dat er grosso modo wel steun is voor de uitgangspunten die wij in het PvE neerleggen. Dat is niet alleen het geluid wat ik in de raad gelukkig hoor, maar ook wat we in de stad hebben gehoord, in de inspraak. Ik zeg ook even tot mevrouw Blauw - die het had over de bomen als politiek statement: "Als het al een politiek statement is, dan is het dat we luisteren naar wat de bevolking wil". Op nummer één van alle binnengekomen reacties stond: "Alsjeblieft meer groen". Daarmee wijken we wat af van de historie, want er stonden nooit veel bomen op de Grote Markt. Maar wat ik zal zeggen: "We kijken niet alleen naar de geschiedenis, maar ook naar de toekomst en naar de tijd van nu". Daar horen deze bomen bij.

03:11:34

Voorzitter : De heer Koks dan nog even.

03:11:36

De heer Koks : Nog even over die financiën. Begrijp ik het goed - dat hoor ik de wethouder niet zeggen - dat er aan de raad niet om extra geld gevraagd zal worden? Want dan link ik dat gelijk ook aan wat er vanochtend gezegd is rond de mobiliteitsvisie. Dat daar geen budget beschikbaar voor is. Dus het blijft binnen de budgetten die voor de binnenstad beschikbaar zijn?

03:11:58

De heer van der Schaaf : Ik moet heel goed oppassen wat ik nu zeg. Dat is wel het uitgangspunt. Maar tegelijkertijd - hebben we ook aangegeven - kijken we wel naar cofinanciering vanuit andere programma's. We hebben bijvoorbeeld vanuit de groenvisie gekeken. De extra bomen worden op die manier gefinancierd. We geven ook aan dat de grondexploitatie Grote Markt Oostzijde Forum een belangrijke financieringsbron kan zijn. Dus met die opmerkingen die ik gemaakt heb over die budgetten, zeg ik: "Ja, we zullen niet zomaar uit de begroting extra geld halen van posten die hier niets mee te maken hebben". We zullen het moeten doen met de budgetten die bestemd zijn voor: de binnenstad, de Grote Markt of voor doelen die te maken hebben met het plan voor de Grote Markt.

03:12:46

Voorzitter : Mevrouw Blauw.

03:12:47

Mevrouw Blauw: "Bomen als politiek statement", volgens mij worden mijn woorden een beetje uit zijn verband getrokken. Wij hadden het meer over de plek van de bomen. Dat je daar meer naar moet kijken. Nu ja, meer groen, met elf zetels GroenLinks moet je uitkijken dat er geen weiland op de Grote Markt komt.

03:13:08

Voorzitter: Ik heb altijd begrepen dat iedereen in een boerderij op de Grote Markt wilde wonen.

03:13:13

Mevrouw Blauw: Maar kijk even naar de plek van de bomen, daar hebben wij het meer over. Aan die Zuidzijde is het niet handig zoals het nu staat. Zet ze aan de Noordzijde. Dus niet een politiek statement vanuit bomen, maar meer vanuit groen. Wat is groen? Je kan het ook overdrijven.

03:13:37

De heer van der Schaaf: Weer zo een technische opmerking: maar als er één onderwerp is waar we juist heel erg in het voortraject naar gekeken hebben, is of die plek voor de bomen een beetje klopt. Wat wij ons niet konden permitteren is dat wij de stad heel veel bomen beloven en later blijkt dat allemaal niet te kunnen. Vandaar dat wij ook gezegd hebben: "Kijk heel goed naar die plek van die bomen". Kan het technisch? Daar is nog steeds een disclaimer. We moeten echt goed kijken of het op die plek kan. We hebben naar kabels en leidingen gekeken. Ook naar de cultuurhistorische zichtlijnen gekeken. Dat is ook van groot belang: dat je ze niet neerzet waardoor je plotseling het uitzicht op de Martinatoren kwijt bent. Juist naar die plek van die bomen is heel erg goed gekeken. Natuurlijk kun je altijd dingen net even anders doen, maar ik zou niet willen beweren dat we daar niet naar gekeken hebben. Als er ergens als gedetailleerd op is gestudeerd, is het dat.

03:14:25

Voorzitter: Dan de heer Van Niejenhuis nog even kort.

03:14:27

De heer van Niejenhuis: Nog even over een ander punt als het mag, Voorzitter. Ik realiseer me dat ik misschien een toezegging van de wethouder nog niet helemaal verzilverd heb. Dat gaat nog even over het toilet. Is het wat betreft de wethouder nog nodig om dat te vatten in een amendement? Of heeft u zojuist gezegd: "Dat nemen we mee met de kiosk?"

03:14:42

De heer van der Schaaf: Nee, voor mij is het niet nodig om dat nog in een amendement vast te leggen. Ik heb een heldere toezegging gedaan. We gaan kijken of we met de kiosk dat toilet toegankelijker kunnen maken. Ook een beetje conform de opties die zijn onderzocht in een nota die daar door mijn collega aan u is gepresenteerd. Mocht het zo zijn dat dat niet kan, dan kijken we naar een alternatief. Voor mij kunt u de toezegging meenemen dat we gaan kijken of we dit in het totale plan kunnen meenemen. Ik ga even verder met de andere thema's die behandeld zijn en die wat aandacht vragen. De heer Koks vroeg nog even specifiek naar de tijdelijke zitplekken. We hopen dat zo snel mogelijk te doen. In maart-april is de planning. Het kan best zijn dat daarvoor een zonnige dag zit, maar het zal zeker op een zonnig deel van de Grote Markt zijn. Volgens mij hebben we ook aangegeven dat dat in de

buurt van de bushaltes zal zijn. Op de plek waar vroeger de trappen stonden ongeveer. Fietsen is ook nog even een thema. Ik zeg dit even tot de heer Duit: de heer Duit hoeft er echt niet bang voor te zijn - zolang dit College er zit - dat het besluit genomen wordt dat de fietsen van de Grote Markt zouden verdwijnen. Uit elke analyse die je maakt van het fietsstelsel in de binnenstad, blijkt dat die Noordzuidroute naar de Grote Markt onmisbaar is. Daar kun je letterlijk en figuurlijk niet omheen. Dat betekent dat we dat ook geaccepteerd hebben en meegenomen hebben als uitgangspunt in ons ontwerp. We hebben wel gekeken naar hoe we kunnen voorkomen dat die fietsstromen een barrière vormen? Dat betekent dat we het concept hebben bedacht van fietser te gast. Ik ben het helemaal met de heer Leemhuis aan, die zegt: "Pak dat niet te rigide aan". Er zijn momenten waarop de fietser lekker door kan fietsen. Maar het gaat erom dat je in tijd en ook in ruimte voldoende flexibel bent om de positie van de fietser ten opzichte van andere gebruikers aan te passen, en tegelijkertijd ook voldoende adaptief moet zijn in de zin van: stel dat blijkt dat bepaalde ideeën of opvattingen die we nu hebben niet blijken te werken, dat je dat zonder al te duren ingrepen kan aanpassen. Dat betekent ook dat hoe dan ook - ik weet niet meer wie die vraag stelde - dat rond de Martinitoren - in dat hoekje bij de Kreupelstraat - de fietsers zullen moeten blijven. De heer Pechler dacht ik, ja. In het concept dat wij nu hebben, zullen die fietsers daar moeten blijven rijden. Op rustige momenten is die Oostwestverbinding op de markt zelf nog steeds een optie. Op het moment dat het een beetje drukker wordt, vinden wij de route Winkelplein Rode Wezenstraat veel logischer en voor een deel zelfs ook natuurlijker. Zeker ook als je ziet welke ambities wij hebben aan die Noordzijde. Ik denk dat dat precies het gesprek moet zijn wat we gaan voeren. Er werd ook gezegd: "De Volkingenstraat is een probleem". Dat is maar op een paar momenten van de dag en van de week echt het geval. Het feit dat daar fietsers en voetgangers zijn, is voor een deel ook het succes van de Volkingenstraat. Dat klinkt misschien raar, maar ik vind het absoluut niet bezwaarlijk dat er momenten zijn waarop fietsers het eventjes rustiger aan moeten doen omdat het zo lekker druk is op die Grote Markt. Wat je niet moet doen volgens mij - dat is precies wat wij zeggen - is grote asfaltstrepen op die Grote Markt zetten, die je nu had voor de bussen. Zowel voor het beeld maar ook voor de verhouding die je wilt tussen voetganger en fietser op die Grote Markt, is dat niet een aantrekkelijk perspectief. Dat zeg ik ook even tegen de heer Leemhuis. Ik ben het helemaal met hem eens: het past niet bij Groningen om de fietser te veel te beperken. Tegelijkertijd wordt de ruimte die we aan fietsers geven, nog steeds ook vaak door brommers ingenomen. Ook daar moeten we op blijven letten. Dat heeft meer effecten dan alleen maar extra fietsers op het moment dat je daar ruimte voor geeft.

03:18:31

De heer Leemhuis : Daar zijn gelukkig ook plannen over.

03:18:35

De heer van der Schaaf : Ja maar die hebben geen betrekking op elektrische brommers. Dus het gaat om een soort evenwicht, waarbij we met elkaar nog moeten zoeken hoe we dat gaan vinden. Ook in de tijd - nadat de plannen zijn gerealiseerd - die flexibiliteit erin moeten houden. Evenementen, denk ik nog tot slot.

03:18:57

Voorzitter : De heer Leemhuis.

03:18:57

De heer Leemhuis : Nog even in aanvulling. Ik had de suggestie gedaan: zoek naar een manier hoe je dat flexibel kunt doen. Dat zegt de wethouder wel. Maar naar analogie van de Herestraat: er zijn momenten waar je wel en niet mag. Er zijn plekken waar je op momenten wel en niet mag. Dan kan je al een beetje flexibeler zijn. Ik deed het voorbeeld van iemand die aan de Zuidzijde naar een winkel gaat om elf uur 's ochtends. Er is een kanon af te schieten op de Grote Markt, ook dan waarschijnlijk. Dat het dan dus wat minder moet kunnen. Terwijl als er evenementen of drukke momenten zijn, dat je dan liever hebt dat er geen fietsen geparkeerd zijn.

03:19:32

De heer van der Schaaf : Nee klopt. In tijd en ruimte zullen er verschillende regimes moeten zijn. Dat zal ook iets betekenen voor de handhaving en voor de inrichting. Dat zullen we met elkaar moeten verkennen. Dat zijn we in Groningen niet zo gewend over hoe we dat in de praktijk gaan doen. Meneer Leemhuis gaf ook nog een opmerking over de hoek van de Kreupelstraat. Die sluit een beetje aan bij de eerdere opmerkingen die gemaakt zijn door mevrouw Blauw over Bakker Bart. Dat is typisch zo een hoek waarvan we zeggen: "Stedenbouwkundig zou die verbetering behoeven". Ik denk overigens wel dat het kan met groen, zoals we nu ook voorstellen om die Martinitoren meer in het groen aan die markt te zetten. Tegelijkertijd ook bebouwing zetten om die aantrekkelijkheid en de geborgenheid van die hoek wat te kunnen verbeteren. Daarop zijn we aan het studeren en we zullen zeker met u als raad, die opties met elkaar bespreken. Ik denk dat het heel goed mogelijk is om dat te combineren. Dan de heer Staijen over de plek van de bomen in relatie tot evenementen. Ik zei juist al: "We hebben goed nagedacht over die plek van die bomen", om die ruimte voor die evenementen - zoals die nu is- weten te behouden. Het is niet zo - dat zeg ik even tegen de heer Pechler - dat we met dit plan voorsorteren op een verruiming van het aantal evenementen. Dat zou kunnen dat dat gebeurt, maar dat is een discussie die we willen laten bij het evenementenbeleid. De keuze die we wel met elkaar gemaakt hebben: als er een evenementenplein in de stad is, is het de Grote Markt. Vandaar dat we die open ruimte in het midden ook willen houden. Tot slot zijn de speelvoorzieningen door de heer Ubbens ook genoemd. De Kinderraad zal daar ook, denk ik, ideeën over hebben. We zullen zeker kijken of dat ook op de Grote Markt kan. Tegen mevrouw Moorlag kan ik zeggen dat de armatuur van de lantaarns, van de lichten, hoe dat die eruit zullen zien - los van het verlichtingsplan zelf- onderdeel zullen maken van het verlichtingsplan. We kunnen met elkaar ook het gesprek voeren over het type ontwerp wat daarbij hoort. Niet alleen over de Grote Markt maar ook over de rest van de binnenstad waar het verlichtingsplan betrekking op heeft. Dan blijft alleen nog Het Peerd van Ome Loeks over. Het staat in de weg volgens mij als je daar evenementen gaat houden in het midden van het plein. Daar heb ik net al iets over gezegd. Het staat historisch op een goede plek, vind ik, daar op het Stationsplein. Dat het stadsbalkon niet zo geslaagd is, ben ik het helemaal mee eens. Voor mij zouden we de uitdaging moeten aangaan om het stadsbalkon te verbeteren. Zit ook inde plannen voor het stationsgebied om er iets mee te doen. Mijn ambitie zou zijn om Het Peerd van Ome Loeks in het gras te zetten rond het Stationsplein. Eén van de discussies die altijd meespeelt bij Het Peerd van Ome Loeks - dat is ook de reden waarom het staat op het Stationsplein - is dat de NS niet wilde dat de mensen die uit het station stappen, aankijken tegen de billen van Het Peerd van Ome Loeks. Stel dat we het nu op de Grote Markt neer zouden moet zetten: ik

denk dat we er niet uitkomen of het richting het stadhuis moet of richting Mutua Fides. Ik denk dat er voor beide varianten veel aanhangers zouden zijn, maar laten we die discussie maar niet aangaan.

03:22:41

Voorzitter : De heer Koks.

03:22:42

De heer Koks : Voorzitter, de wethouder zegt terecht: "We moeten de Grote Markt ook als evenemententerrein openhouden", maar dat conflicteert met van alles en nog wat. Is het niet te overwegen om zowel die bankjes, fietspaden, afscheidingen, Het Peerd van Ome Loeks, bomen, enzovoort allemaal inzakbaar te krijgen, zodat de bode 's avonds om zes uur op een knopje kan drukken en alles tegelijkertijd opkomt of [onhoorbaar]

03:23:05

Voorzitter : De financiële mogelijkheden.

03:23:08

De heer van der Schaaf : Ik geloof dat de heer Koks twintig miljoen wil uitgeven aan de Grote Markt.

03:23:15

Voorzitter : Dan zie ik nog een hand van de heer Mellies en de heer Pechler en dan ga ik naar een afronding. De heer Mellies.

03:23:29

De heer Mellies : De opmerking over waar de kont moet staan, is inderdaad een goei. Ik heb wel een idee erbij, maar laat ik dat niet openbaren. Er wordt gesuggereerd dat dat waarschijnlijk in conflict komt met evenementen. In ieder geval als wij het centraal zouden plaatsen op de kompasroos die al op het plein zit. We zouden het alsnog willen overwegen. Met die vierduizend vierkante meter die er nu ligt, kan er misschien wel vijftig vierkant meter af en kan er nog wel omheen gemanoeuvreed worden. Dat zouden we alsnog graag willen zien. Maar stel dat Het Peerd meer richting de plaats gaat waar de bomen gepland staan, dan zou er toch helemaal geen bezwaar moeten zijn als het daar een vaste plek zou krijgen? Of zien wij dat verkeerd?

03:24:12

Voorzitter : De heer Koks. Nee, ik had de heer Pechler nog eerst.

03:24:25

De heer Pechler : Ja dank, Voorzitter. Het kan heel goed zijn dat ik het gemist heb door mijn rommelende maag, maar was de wethouder nog ingegaan op mijn suggestie over de drinkwatertappunten?

03:24:37

De heer van der Schaaf : Nee Voorzitter, daar ben ik helaas vergeten op in te gaan. Het is een suggestie die we mee kunnen nemen. We moeten wel even goed kijken naar hygiëne, maar ik vind het een goede aansluiting bij de gedachte die wij hebben over het gebruik van de Grote Markt. Dus wij komen daar op terug.

03:24:52

Voorzitter : De heer Leemhuis dan nog.

03:24:53

De heer Leemhuis : Ik had nog een tweetal dingen gevraagd over de mate van commercialisering van de Grote Markt: of het wel een onsje minder mag? Ook bijvoorbeeld op de plekken waar nu heel veel commerciële zitplekken zijn, dat dat misschien ook een beetje gemengder kan of dat beide meegenomen kan worden?

03:25:11

De heer van der Schaaf : Met de tweede vraag te beginnen: dat is een beetje het idee, maar je moet wel kijken of het kan. Je hebt natuurlijk vergunde terrassen. We hebben gezegd: "In principe zou je de vergunde vierkante meters terug moeten kunnen krijgen in een andere vorm of op een andere plek". Het zou heel logisch zijn dat je op die plekken waar er ruimte is dan ook extra ruimte geeft voor niet commerciële terrassen. Sterker nog: het zou misschien wel aantrekkelijker zijn om op die andere plekken - waar het nu is - ook nog wel iets van andere terrassen komen. Dus daar kijken wij gericht naar. Dan de eerste vraag: ik ben het op zich persoonlijk met de heer Leemhuis wel eens. Als het gaat over evenementen - ik sluit dan ook even aan bij de heer Pechler - het is een evenementenplein. Misschien wel het evenementenplein van de stad. Die keuze hebben we gemaakt. Als je nu eerlijk bent en je kijkt de afgelopen jaren naar welke evenementen daar zijn geweest, kan je best er wel kritisch naar kijken. Zijn dat nu evenementen die op het centrale plein moeten of ook prima op een andere plek in de stad zouden kunnen? Ik vind dat meer een discussie voor het evenementenbeleid, maar dan zal die zeker gevoerd moeten worden.

03:26:15

Voorzitter : Dan kijk ik nog eens even rond. Volgens mij zijn alle vragen wel beantwoord. Dan kijk ik ook even naar u met een kritische blik over de raadsvergadering van het einde van deze maand. Er bestaat een hele grote kans dat die op dezelfde manier zal worden vormgegeven als de vergadering van december jongstleden. Dat wil zeggen dat we dus een soort hybride vorm hebben waarin we nog een discussie zouden kunnen voeren over zaken die we noodzakelijk achten, waarna besluitvorming in die raadsvergadering gewoon afgehamerd wordt. Dus ik kijk even naar uw behandelingsmethoden van dit raadsvoorstel. Ik voorzie dat het eventueel... ik kijk dan vooral eventjes naar... Ik zie de heer Mellies, de Stadspartij en de SP een Motie overwegen in te dienen. Dus we zullen dit naar die vergadering brengen als discussiestuk. Dan verzoek ik u wel ook daarbij rekening te houden met het feit dat deze discussie hier al heeft plaatsgevonden en dus rekening te houden met een bijzonder korte bijdrage over uw Motie. Bij voorbaat dank voor die moeite en een fijne avond gewenst. Dank.